

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Prop. 118 L

(2018–2019)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7
om pensjonstrygd for sjømenn m.m.
(ny pensjonsordning)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold..	5	4.6.1	Barnetillegg	19
			4.6.2	Pensjonstillegg	20
2	Bakgrunn for lovforslaget	7	4.7	Uttaksalder	20
2.1	Tilpasning til pensjonsreformen ...	7	4.7.1	Gjeldende rett	20
2.2	Høringen	8	4.7.2	Utvalgets forslag	20
			4.7.3	Høringsinstansenes syn	21
3	Pensjonstrygden for sjømenn ..	9	4.7.4	Departementets vurdering og forslag	21
3.1	Gjeldende ordning	9		Utbetalingsperiode	23
3.2	Ordningens omfang	9	4.8	Gjeldende rett	23
3.3	Pensjonstrygdens historikk	10	4.8.1	Utvalgets forslag	23
3.4	Internasjonale forpliktelser	11	4.8.2	Høringsinstansenes syn	23
3.5	Pensjonsreformen og supplerende pensjonsordninger for sjømenn	12	4.8.3	Departementets vurdering og forslag	23
			4.8.4	Regulering	24
			4.9	Gjeldende rett	24
4	Ny pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs	13	4.9.1	Utvalgets forslag	24
4.1	Hovedtrekk	13	4.9.2	Høringsinstansenes syn	24
4.1.1	Utvalgets forslag	13	4.9.3	Departementets vurdering og forslag	24
4.1.2	Høringsinstansenes syn	13	4.9.4	Forholdet til andre ytelser	25
4.1.3	Departementets vurdering og forslag	13	4.10	Gjeldende rett	25
4.2	Personkrets	14	4.10.1	Utvalgets forslag	25
4.2.1	Gjeldende rett	14	4.10.2	Høringsinstansenes syn	25
4.2.2	Utvalgets forslag	14	4.10.3	Departementets vurdering og forslag	26
4.2.3	Høringsinstansenes syn	14	4.10.4		
4.2.4	Departementets vurdering og forslag	14	5	Overgangsordning	28
4.3	Pensjonsopptjening	14	5.1	Utvalgets forslag	28
4.3.1	Gjeldende rett	14	5.2	Høringsinstansenes syn	28
4.3.2	Utvalgets forslag	14	5.3	Departementets vurdering og forslag	29
4.3.3	Høringsinstansenes syn	15			
4.3.4	Departementets vurdering og forslag	16	6	Avgifter og finansiering	32
4.4	Opptjeningssats	17	6.1	Avgifter	32
4.4.1	Gjeldende rett	17	6.1.1	Gjeldende rett	32
4.4.2	Utvalgets forslag	17	6.1.2	Utvalgets forslag	32
4.4.3	Høringsinstansenes syn	17	6.1.3	Høringsinstansenes syn	32
4.4.4	Departementets vurdering og forslag	17	6.1.4	Departementets vurdering og forslag	33
4.5	Opptjeningstid	18	6.2	Finansiering	34
4.5.1	Gjeldende rett	18	6.2.1	Gjeldende rett	34
4.5.2	Utvalgets forslag	18	6.2.2	Utvalgets forslag	34
4.5.3	Høringsinstansenes syn	18	6.2.3	Høringsinstansenes syn	34
4.5.4	Departementets vurdering og forslag	18	6.2.4	Departementets vurdering og forslag	34
4.6	Barne- og pensjonstillegg	19			

7	Økonomiske og administrative konsekvenser	36	Forslag til lov om endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn m.m. (ny pensjonsordning)	42
8	Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget	37		
8.1	Lov om pensjonstrygd for sjømenn	37		
8.2	Lov om pensjonstrygd for fiskere	40		

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Prop. 118 L

(2018–2019)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn m.m. (ny pensjonsordning)

*Tilråding fra Arbeids- og sosialdepartementet 24. mai 2019,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Arbeids- og sosialdepartementet legger i denne proposisjonen frem forslag om endringer i lov om pensjonstrygd for sjømenn.

Pensjonstrygden for sjømenn er en pliktig pensjonsordning for arbeidstakere om bord på norske skip. Ordningen finansieres løpende av arbeidstakerne og arbeidsgiverne, og ordningen har statlig garanti. Loven ble vedtatt i 1948 og har senere vært endret flere ganger, i første rekke som følge av tilpasninger til endringer i folketrygden.

I denne proposisjonen foreslås omlegging av pensjonstrygden for sjømenn i tråd med prinsippene i pensjonsreformen. Samtidig svarer forslaget på kritikken mot dagens krav til lang fartstid. Forslaget er beregnet til å være kostnadsnøytralt for partene i ordningen samlet sett og ikke innebære økte utgifter for staten. Statsgarantien videreføres.

Forslaget gir sterkere arbeidsinsentiver og legger til rette for bedre mobilitet mellom sjøfarts-

næringen og andre næringer. Den nye ordningen gir pensjonsmessig uttelling for alle år arbeidstakeren står i arbeid, også etter første mulige alder for uttak av pensjon. Kravet til opptjenings- tid for rett til pensjon reduseres vesentlig, noe som sikrer at en betydelig større andel av ordningens medlemmer får rett til pensjon.

Kapittel 2 redegjør nærmere for bakgrunnen for lovforslaget. Oppnevning av og mandatet til det offentlige, partssammensatte utvalget som utredet ny pensjonsordning (sjømannspensjonsutvalget) beskrives i punkt 2.1. Det redegjøres for høringen av utvalgets forslag i punkt 2.2.

I *kapittel 3* beskrives gjeldende pensjonsordning. Punkt 3.1 redegjør for hovedelementene i dagens ordning, mens punkt 3.2 omhandler pensjonstrygdens omfang. Pensjonstrygden er en lovfestet, pliktig pensjonsordning hvor det normalt utbetales pensjoner til sjømenn i alderen 60 til 67 år. Mange sjømenn har krav på pensjon først etter fylte 60 år, da pensjon fra fylte 60 år forutsetter 10

års fartstid etter fylte 40 år. Det er høye krav til fartstid (12,5 år) for rett til pensjon, og betydelige omfordelende elementer. Pensjonen beregnes ut fra fartstid og ut fra stilling som over- eller underordnet. Inntektsnivå har ikke betydning for pensjonens størrelse. I punkt 3.3 gis en historisk oversikt over utviklingen av pensjonstrygden for sjømenn. I punkt 3.4 gjøres det rede for internasjonale forpliktelser av betydning for ordningen, herunder ILO-konvensjon nr. 71. Den innebærer plikt til å opprette eller opprettholde en pensjonsordning for sjømenn, med visse muligheter for å gjøre unntak. Videre vises det til at Norges EØS-medlemskap medfører forpliktelser for pensjonstrygden, blant annet at kravene til tjenestetid for rett til pensjon kan oppfylles gjennom sammenlegging av tid i pensjonstrygden og tid på skip i andre EØS-land. I punkt 3.5 gis en generell omtale av pensjonsreformen, som nødvendiggjorde omlegging av pensjonstrygden for sjømenn, og det gis en kortfattet oversikt over dagens tariffbaserte ordninger for sjømenn som supplerer pensjonstrygden.

I *kapittel 4* redegjøres det nærmere for forslaget til ny pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs. Den nye ordningen er tilpasset pensjonsreformen og basert på alleårsopptjening, med en opptjeningssats i prosent av inntekt opp til et tak. Ordningen er videre basert på nøytrale uttaksregler, slik at årlig pensjon blir høyere jo senere pensjonen tas ut. Det foreslås at pensjonsalderen økes fra 60 til 62 år. Minstekravet til opptjening for rett til pensjon foreslås redusert fra 12,5 til 3 år, slik at langt flere kvalifiserer til pensjon. I tillegg foreslås en minste utbetalingsperiode for pensjon på 7 år, og gjeldende regler for uføres rett til alderspensjon videreføres.

I *kapittel 5* beskrives forslag til overgangsordning. Det foreslås at de som ansettes etter at ny

ordning har trådt i kraft, og medlemmer som på dette tidspunktet ikke har fylt 50 år, får pensjon etter nye regler. Medlemmer som har opptjente rettigheter etter dagens regler, får rettighetene konvertert til en pensjonsbeholdning ved overgang til ny ordning. Medlemmer som er minst 50 år på ikrafttredelsestidspunktet, følger dagens regelverk fullt ut og får ikke opptjening etter nye regler.

Kapittel 6 omhandler avgifter og finansiering. Dagens utligningsfinansiering med avgift fra arbeidstakere og arbeidsgivere foreslås videreført. Videre foreslås at statsgarantien videreføres. Kostnadene for arbeidsgiverne og arbeidstakerne vil under ett være på om lag samme nivå som i dag.

Kapittel 7 redegjør for de økonomiske, administrative og likestillingsmessige konsekvensene av forslaget. Forslaget til overgangsordning innebærer en relativt lang overgangsperiode, hvor flere regelverk må administreres parallelt. Forslaget til ny ordning vil på sikt medføre forenklinger som kan gi en administrativ innsparing på anslagsvis 1 til 2 årsverk i Pensjonstrygden for sjømenn. Forslaget er kjønnsnøytralt. Det foreslås at loven gis et nytt navn.

Kapittel 8 inneholder spesialmerkene til lovforslaget.

Lovforslaget er inntatt til slutt i proposisjonen.

Forslaget til ny pensjonsordning er utformet innenfor gjeldende sjømannspensjonslov. Forslaget innebærer at flere kapitler i någjeldende lov opprettholdes helt eller delvis, blant annet kapittel VII om administrative forhold. Forslaget innebærer at ny ordning fases inn over en relativt lang periode, og dagens regler om pensjon vil fortsatt gjelde i mange år. I tråd med dette er kapittel III med reglene om gjeldende pensjonsberegning videreført.

2 Bakgrunn for lovforslaget

2.1 Tilpasning til pensjonsreformen

I Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon), som lå til grunn for Stortingets vedtak om ny alderspensjon i folketrygden, ble det varslet at det som følge av pensjonsreformen ville være nødvendig å se nærmere på lov om pensjonstrygd for sjømenn. I proposisjonen heter det blant annet:

«Innføringen av fleksibel alderspensjon i folketrygden fra 1. januar 2011 nødvendiggjør tilpasninger i de lovfestede pensjonsordningene for sjømenn og fiskere. Begge ordningene gir i dag pensjon fra fylte 60 år og er tilpasset folketrygdens alderspensjon fra fylte 67 år. Departementet vil vurdere tilpasningene i samråd med redernes, sjømennenes og fiskernes organisasjoner, og vil deretter fremme forslag til endringer i de aktuelle lovene.»

På denne bakgrunn ble det ved kongelig resolusjon av 19. april 2013 nedsatt et utvalg med følgende mandat:

«1. Bakgrunn

Ved lov 5. juni 2009 nr. 32 ble det vedtatt nye regler om alderspensjon i folketrygden. Det ble blant annet innført regler om alleårsopptjening, levealdersjustering og fleksibelt uttak av alderspensjonen. Det ble også innført nye regler om regulering av pensjonene. Levealdersjustering, fleksibelt uttak og nye reguleringsprinsipper ble innført fra 1. januar 2011, mens nye opptjeningsregler fases gradvis inn for personer født i 1954 og senere.

Med virkning fra 1. januar 2011 ble det innført samme regulering av sjømannspensjon som alderspensjon i folketrygden, jf. lov 17. desember 2010 nr. 77 og Prop. 18 L (2010–2011). Endringen skulle bidra til at nødvendige tilpasninger i pensjonsordningen for sjømenn var på plass når endringene i reglene for alderspensjon i folketrygden trådte i kraft fra 1. januar 2011. Arbeidsdepartementet varslet samtidig at det på lengre sikt skal foretas en

bredere gjennomgang av pensjonsordningen for sjømenn i samråd med partene, med sikte på å finne fram til en varig løsning for pensjonstrygden for sjømenn tilpasset prinsippene i pensjonsreformen.

2. Kartlegging

Utvalget skal kartlegge og beskrive pensjonsrettighetene til arbeidstakere som er omfattet av lov om pensjonstrygd for sjømenn. Kartleggingen skal omfatte pensjonsrettigheter arbeidstakerne har i tillegg til folketrygden.

De aktuelle arbeidstakerne omfattes av ulike tariffavtaler. Utvalget bes beskrive likheter og ulikheter i de tariffestede pensjonsordningene knyttet til hvem som er omfattet av ordningen, hvilke ytelser ordningene har, kompensasjonsgrad, pensjonsalder, uttaksalder og ytelsenes varighet.

Utvalget bes beskrive hvordan de ulike pensjonsytelsene finansieres i dag. Utvalget bes beskrive finansieringssystemet i Pensjonstrygden for sjømenn.

Utvalget skal kartlegge rekkevidden og betydningen av ILO-konvensjon nr. 71/1946 om pensjoner til sjømenn som Norge er bundet av.

Utvalget bes vurdere om det er andre relevante forhold som bør kartlegges.

3. Vurderinger

Pensjonstrygden for sjømenn er i dag en lovfestet tidligpensjonsordning fra 60 til 67 år som finansieres løpende av næringen (arbeidstakere og rederier) gjennom et utligningsprinsipp og med statlig garanti. Ordningen skiller seg dermed fra andre supplerende ordninger for arbeidstakere i privat sektor. I tillegg er det opprettet ulike pensjonsordninger med grunnlag i tariffavtale. Med utgangspunkt i utvalgets kartlegging og endringene som er gjort i folketrygdens alderspensjon, bes utvalget vurdere ulike alternativer for supplerende pensjonsløsning for arbeidstakere som i dag er omfattet av pensjonstrygden for sjømenn.

Ved vurderingen av tilpasninger av pensjonsordningen bes utvalget legge til grunn at prinsippene for ny alderspensjon i folketrygden skal være førende. Det vil si at alternative pensjonsløsninger skal ha som utgangspunkt alleårsopptjening, levealdersjustering og nøytralt fleksibelt uttak av pensjonene. Det skal også utredes alternativer for nivået på ytelsen og nedre og øvre aldersgrense for uttak.

Utvalget bes videre utrede overgang til en pensjonsløsning som følger pensjonslovgivningen i privat sektor. I den sammenheng skal utvalget utrede hvilke overgangsordninger som kan være aktuelle ved en slik omlegging.

Utvalget skal på bakgrunn av disse vurderingene komme med forslag til varig supplerende pensjonsløsning for dem som er omfattet av lov om pensjonstrygd for sjømenn.

Utvalgets forslag bør ikke komme i konflikt med forpliktelsene som følger av internasjonale avtaler.

Utvalget skal utrede de økonomiske og administrative konsekvensene av de ulike alternativene til varig pensjonsløsning.

4. Frist

Utvalget skal levere sin rapport til Arbeidsdepartementet innen 1. juli 2014.»

Etter forespørsel ble utvalgets frist forlenget til 31. desember 2014. Utvalgets utredning ble lagt frem 17. desember 2014 som NOU 2014: 17 Pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs. I utredningen legges det frem forslag til ny pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs.

2.2 Høringen

Arbeids- og sosialdepartementet sendte 23. januar 2015 på høring NOU 2014: 17 Pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs. Høringsfristen var 19. juni 2015.

Høringen ble lagt ut på departementets hjemmesider slik at det var allment tilgjengelig.

Høringsbrevet ble sendt til:

Finansdepartementet
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Nærings- og fiskeridepartementet
Samferdselsdepartementet

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Finanstilsynet
Garantikassen for fiskere
Pensjonstrygden for sjømenn
Sjøfartsdirektoratet
Statens pensjonskasse
Statistisk sentralbyrå

Den Norske Aktuarforening
Det norske maskinistforbund
Finans Norge
Fiskebåt
Fraktestartøyenes Rederiforening
Industri Energi
NHO Sjøfart
Norges Fiskarlag
Norges Rederiforbund
Norsk Sjømannsforbund
Norsk Sjøoffisersforbund
SAFE – Sammenslutningen av fagorganiserte i energisektoren

Følgende høringsinstanser uttaler at de ikke har merknader:

Finanstilsynet
Statistisk sentralbyrå

Følgende høringsinstanser har merknader:
Samferdselsdepartementet

Arbeids- og velferdsdirektoratet
Pensjonstrygden for sjømenn

Den Norske Aktuarforening
Fraktestartøyenes Rederiforening
Garantikassen for fiskere
Fiskebåt
Industri Energi
NHO Sjøfart
Nordland Fylkes Fiskarlag
Norges Fiskarlag
Norges Rederiforbund
SAFE – Sammenslutningen av fagorganiserte i energisektoren
Sjømannsorganisasjonenes Fellessekretariat
Unio

I tillegg er det mottatt høringsuttalelse fra en privatperson.

3 Pensjonstrygden for sjømenn

3.1 Gjeldende ordning

Pensjonstrygden for sjømenn er en obligatorisk tjenstepensjonsordning etablert ved lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn. Loven har vært endret en rekke ganger, i stor grad for å tilpasse den til endringer i folketrygdens pensjonssystem.

Dagens ordning kan noe forenklet beskrives slik:

- førtidspensjonsordning som gir pensjon fra 60 år (unntaksvis fra 55 år) til 67 år
- krav om lang fartstid (12,5 år) for rett til pensjon
- pensjonen regnes av maksimalt 360 fartsmåneder (30 år)
- pensjon mellom 60 og 62 år kan ikke kombineres med arbeid på skip
- ordningen finansieres løpende gjennom avgifter fra arbeidsgivere (rederier) og arbeidstakere
- ordningen er garantert av staten

3.2 Ordningens omfang

Pensjonstrygden for sjømenn er i utgangspunktet en obligatorisk pensjonsordning for arbeidstakere om bord på norske skip på minst 100 bruttotonn. Pensjonstrygden gjaldt opprinnelig bare for norske statsborgere som var arbeidstakere på slike skip. Senere er det kommet endringer som i stor grad har medført utvidelser av personkretsen.

Hovedregelen i dag er at norske statsborgere og personer med fast bopel i Norge som er ansatt som arbeidstakere på norsk skip/innretning på sjøen som går inn under trygden («skip i pensjonstrygden»), er omfattet av pensjonsordningen. Som skip i pensjonstrygden regnes ethvert skip, fiske- og fangstfartøy, borefartøy og annen flyttbar innretning på sjøen som har eget fremdriftsmiddel eller utstyr for boring etter undersjøiske naturforekomster, og som er innført i et norsk skipsregister (NOR eller NIS) med minst 100 bruttotonn. Er skipet under 100 bruttotonn omfattes arbeidstakerne av trygden når

rederiet har større skip, og arbeidstakerne har rett og plikt til å tjenestegjøre på samtlige skip i rederiet. Videre er arbeidstakere på redningsskøyter som tilhører Redningsselskapet omfattet av trygden. Også arbeidstakere som er pliktige medlemmer i folketrygden som bosatte i Norge og som er ansatt på utenlandske skip, er omfattet av trygden.

Nærmere om hvem som er omfattet av ordningen

Pensjonstrygden omfatter i prinsippet enhver arbeidstaker som arbeider på skip som går inn under trygden, uten hensyn til arbeidstakerens gjøremål eller hvem vedkommende er ansatt hos. Dette innebærer i utgangspunktet at også personer som ikke tilhører mannskapet om bord, men som arbeider i yrker som for eksempel snekker, kosmetolog, oljearbeider, eller som butikkansatt på skip/flyttbare innretninger, er omfattet av pensjonstrygden på lik linje med matroser, styrmenn og resten av mannskapet om bord.

Arbeidstakeren omfattes av trygden så lenge ansettelsesforholdet om bord består, og også i tidsrom før eller etter dette når han eller hun mottar:

- hyre, feriegodtgjøring og fritidskompensasjon i inntil 12 måneder
- sykepenger fra folketrygden når sykdommen er inntruffet i tid som er pensjonsgivende

Redere som tjenestegjør i stilling om bord omfattes også normalt av trygden, likeså restauratører som driver virksomhet om bord for egen regning. De anses i den forbindelse som «arbeidstakere» i sjømannspensjonslovens forstand.

EØS-avtalens koordineringsregler om trygd innebærer at pensjonstrygden for sjømenn siden 1994 omfatter statsborgere fra andre EØS-land på lik linje med norske statsborgere, jf. punkt 3.4. Det vil si at EØS-borgere som arbeider om bord på et norskregistrert skip på minst 100 bruttotonn, som hovedregel er omfattet av pensjonstrygden, uansett bostedsland. Det samme gjelder statsborgere fra land utenfor EØS, dersom de bor i et annet nordisk land.

Det finnes ellers visse særregler om adgangen til å være frivillig trygdet, og om unntak fra trygdeplikten.

Antall medlemmer i pensjonstrygden for sjømenn

Det var om lag 149 000 medlemmer i pensjonsordningen per 31. desember 2018, inkludert alle som enten arbeider til sjøs i dag eller som tidligere har arbeidet til sjøs, og som ennå ikke har tatt ut pensjon fra pensjonstrygden for sjømenn. Av disse er det 18 546 som har en oppsatt rett. Dette er personer som ikke arbeider til sjøs i dag, men som fra tidligere har minimum 150 fartsmåneder (12,5 år), og som ennå ikke har tatt ut pensjon fra pensjonstrygden. I tillegg til dette er det om lag 7 000 personer som mottar enten alderspensjon eller ektefellepensjon fra pensjonstrygden. Av de til sammen 27 800 aktive sjøfolkene per 31. desember 2018, er det 604 som er frivillige medlemmer.

Organisering og administrasjon

Pensjonstrygden for sjømenn har siden oppstarten vært administrert av en egen virksomhet, ledet av et styre som oppnevnes av Arbeids- og sosialdepartementet. Styret har medlemmer som er foreslått av arbeidsgivernes og arbeidstakernes organisasjoner. Departementet oppnevner styreleder og tilsetter pensjonstrygdens daglige leder.

Administrasjonen har i de senere årene modernisert virksomheten ved å utvikle selvbetjeningsløsninger for medlemmer og arbeidsgivere, og bemanningen er redusert fra 40 stillinger i 2010 til 24 stillinger i 2018.

Arbeids- og velferdsetaten foresto tidligere utbetalingen av pensjonene, men pensjonstrygden overtok selv ansvaret for utbetalingene med virkning fra 1. mai 2014.

3.3 Pensjonstrygdens historikk

Sjømenn kunne fra 1913 søke om pensjon fra Statens Sjømannsfond som var finansiert gjennom en del av overskuddet fra laste- og fyravgiftene. Pensjonene ble normalt gitt fra fylte 60 år, men med mulighet til uttak fra 55 år, og ble innvilget for ett år av gangen. Det var svært høye krav til tjenestetid for å kvalifisere til pensjon. Etter hvert ble det nødvendig å tære på fondets kapital og få tilskudd fra staten for å finansiere pensjonene.

Spørsmålet om å opprette en egen fullverdig pensjonsordning for sjømenn ble reist i mellomkrigstiden uten at dette ga konkrete resultater.

Sjømennenes og redernes organisasjoner tok spørsmålet opp med den norske regjeringen i London under krigen, og i 1946 forelå det et forslag fra et utredningsutvalg oppnevnt av Sosialdepartementet.

Utredningsutvalget foreslo et finansieringssystem basert på kapitaldekning for forpliktelsene, noe rederiorganisasjonene støttet. Sjømannsorganisasjonene gikk imidlertid i stedet inn for et utligningsprinsipp, fordi dette ville gjøre det mulig å gi fulle pensjoner fra starten av.

Resultatet ble lov om pensjonstrygd for sjømenn som ble vedtatt av Stortinget i 1948. Finansieringen av pensjonene ble basert på et utligningsprinsipp. Det var avsatt 186 millioner kroner ved Nortraship-oppgjøret i 1946, og disse midlene gikk inn som et fast grunnfond i pensjonsordningen. Reguleringsfondet fikk tilført 1,3 millioner kroner som var de gjenværende midlene fra Statens Sjømannsfond. Staten forpliktet seg til å bidra ved finansieringen ved siden av avgiftene fra sjømennene og rederiene. Fartstid før ordningen trådte i kraft skulle medregnes ved beregningen av pensjonene.

Det var ved opprettelsen bred enighet om at sjømenn skulle ha en egen pensjonsordning. Det ble lagt vekt på skipsfartens økonomiske betydning for landet, at gode sosiale vilkår ville sikre rekruttering til sjømannsykket og på sjømennenes innsats under krigen. Det ble bestemt at aldersgrensen skulle være lavere enn i den daværende alderstrygden. Alderstrygden, som var innført noen år før krigen, ga pensjon fra 70 år med lave beløp etter behovsprøving. Aldersgrensen på 60 år i sjømannspensjonsordningen ble begrunnet med at sjømannsykket var et yrke med spesielle arbeidsvilkår, med stadig skiftende arbeidsforhold og lange fravær fra hjemmet. Pensjonstrygden ga sjømenn livsvarig pensjon fra 60 år. I tillegg ble etterlatte etter sjømenn sikret pensjon.

Muligheten til pensjonsuttak fra fylte 55 år ble videreført i pensjonstrygden for sjømenn fra 1948, i tråd med det som tidligere gjaldt i Statens Sjømannsfond. Dette ble begrunnet med behov for pensjon fra tidlig alder hos særlig utsatte grupper som fyrbøtere og andre maskinfolk. Det ble også tillagt vekt at det ikke var noen allmenn uføreordning.

Som en del av den nye pensjonstrygden for sjømenn ble det innført en begrenset skjønnsmessig adgang til å bevilge midlertidig uførestønad til personer med nedsatt arbeidsevne på grunn av sykdom eller skade i tiden som sjømann. Etter at folketrygden ble innført i 1967, blant annet med en allmenn uførepensjonsordning, ble ordningen med midlertidig uførestønad avviklet.

Som nevnt er det foretatt en rekke endringer i pensjonstrygden etter 1948. Personkretsen er utvidet, blant annet på grunn av avtaler Norge har inngått med andre land. Pensjonen har opp gjennom årene økt, dels ved ulike tillegg og dels ved økning av pensjonssatsene. I dag reguleres pensjonene som alderspensjonen fra folketrygden. Uttaksalderen er blitt høyere for arbeidstakere som ikke har opptjent minst 120 pensjonsgivende farts måneder (10 år) etter fylte 40 år.

Statens bidrag til finansieringen var opprinnelig å dekke årlige underskudd, men likevel minst 10 prosent av de årlige utgiftene. I 1963 ble dette endret slik at staten dekker visse spesifiserte utgifter og garanterer for ordningen, jf. lov 21. juni 1963 nr. 14 og Ot.prp. nr. 54 (1962–63). Garantiansvaret kommer til anvendelse når pensjonstrygdens reguleringsfond er brukt opp.

Spørsmålet om valg av fremtidig pensjonsmodell er blitt utredet, og en mulig overgang til en privat innskuddsbasert eller ytelsesbasert pensjonsordning med fondsoppbygging, eller en eventuell AFP-liknende pensjonsordning, ble drøftet av et utvalg som la frem sin innstilling i 1999. Utvalget konkluderte med at næringen på lengre sikt ville være best tjent med en forsikringsbasert tjenstepensjonsordning, men anbefalte at gjeldende pensjonsmodell ble videreført på kort sikt. Utvalget mente at det kunne være naturlig å vurdere ordningen på nytt omkring 2015, når den var forutsatt å gå i balanse, og flere sjøfolk ville ha hatt tid til å opparbeide pensjonsrettigheter innenfor de tariffestede tilleggsordningene som på det tidspunktet var under oppbygging. I samsvar med utvalgets forslag ble den dagjeldende ordningen videreført, med enkelte endringer, blant annet innføring av et særskilt midlertidig tillegg fra 1. januar 2001 for dem som står i yrket til pensjonsalderen. Samtidig ble det innført adgang til å gi unntak fra trygden på visse vilkår for arbeidstakere innen offshore.

De største endringene i pensjonstrygden har skjedd som følge av tilpasninger til endringer i folketrygdens pensjonssystem. Som en del av det offentlige pensjonssystemet er pensjonstrygden for sjømenn blitt sett i sammenheng med hva som ytes fra folketrygden. Sjømannspensjonsordningen, som opprinnelig ga livsvarig pensjon til sjømenn fra 60 år, ble fra 1967 en førtidspensjonsordning frem til 67 år, som var pensjonsalderen i folketrygden frem til 2011, da det ble innført mulighet for fleksibelt pensjonsuttak fra fylte 62 år som en del av pensjonsreformen. Som følge av at det ble innført en allmenn uførepensjon i folketrygden fra 1967, ble den tidligere uførestønad i sjø-

mannspensjonsloven avviklet. Det ble tilsvarende gjort tilpasninger i enkepensjon og barnepensjon i sjømannspensjonsloven.

I tråd med ny alderspensjon i folketrygden fra 2011, reguleres sjømannspensjon under utbetaling fra 2011 etter samme prinsipper som folketrygdens alderspensjon, det vil si med lønnsveksten og deretter fratrukket 0,75 prosent. Tilsvarende reguleres pensjon under opptjening med lønnsveksten.

3.4 Internasjonale forpliktelser

Norge har gjennom ratifisering av internasjonale avtaler påtatt seg forpliktelser med hensyn til utforming av pensjonsordninger for sjømenn. En viktig forpliktelse ligger i ILO-konvensjon nr. 71, som Norge ratifiserte allerede i 1949. Konvensjonen innebærer plikt til å opprette eller opprettholde en pensjonsordning for alle sjømenn, men med visse muligheter for å gjøre unntak for nærmere bestemte grupper. Videre stilles det blant annet krav med hensyn til hvordan ytelsene skal finansieres, til hvordan ordningene skal administreres og til tvisteløsning. Pensjonsordningen kan i henhold til konvensjonen utformes på forskjellige måter, og det angis to alternativer. I henhold til det ene alternativet kan pensjonsalderen ikke settes høyere enn 60 år, mens det i henhold til det andre alternativet ikke oppstilles noe krav til pensjonsalder. Som nevnt i punkt 3.1, har pensjonstrygden for sjømenn i dag en pensjonsalder på 60 år.

Videre medfører Norges EØS-medlemskap visse forpliktelser av betydning for Pensjonstrygden for sjømenn. Av artikkel 3 i forordning (EF) nr. 883/2004 fremgår det at alle pensjonsordninger som er etablert ved lov, som hovedregel skal omfattes av forordningen. For Norges del innebærer dette at forordningen blant annet omfatter Pensjonstrygden for sjømenn, slik at forordningens trygdekoordineringsbestemmelser får anvendelse for ordningen.

Disse bestemmelsene medfører blant annet at Norge ikke har anledning til å nekte å utbetale pensjon fra Pensjonstrygden for sjømenn med den begrunnelse at mottakeren har flyttet til et annet EØS-land.

Viktigere er imidlertid bestemmelsene om sammenlegging av opptjeningstid i forskjellige EØS-land. Dette innebærer at de høye kravene til fartstid for rett til pensjon fra pensjonstrygden kan oppfylles gjennom sammenlegging av tid i pensjonstrygden og tid i ordningene i andre land.

Sammenleggingsreglene innebærer at sjømenn kan få pensjon etter pensjonstrygden for sjømenn med kun 1 års norsk fartstid. Dette vil imidlertid resultere i en svært lav pensjon, siden pensjonen i disse tilfellene beregnes kun på grunnlag av opp-tjeningstiden i pensjonstrygden.

3.5 Pensjonsreformen og supplerende pensjonsordninger for sjømenn

Sjømannspensjonsutvalget hadde som del av mandatet å vurdere tilpasning av pensjonstrygden for sjømenn til pensjonsreformen. Pensjonsreformens overordnede målsettinger er derfor med på å danne noe av bakgrunnen for departementets vurderinger og forslag i kapittel 4.

Overordnede mål i reformen er å gjøre pensjonssystemet mer økonomisk bærekraftig og stimulere til høy yrkesdeltakelse. Ny alderspensjon i folketrygden trådte i kraft 1. januar 2011. De viktigste elementene i den nye alderspensjonen er alleårsopptjening, fleksibelt uttak av pensjon fra 62 år, nøytralt utformede uttaksregler, levealdersjustering og ny regulering av pensjon under utbetaling.

Folketrygdens alderspensjon er bærebjelken i pensjonssystemet, og øvrige pensjonsordninger bygger på denne. Øvrige folketrygdytelser og andre pensjonsordninger er tilpasset ny folketrygd, slik at det samlede pensjonssystemet bygger på samme prinsipper og støtter opp under målene med pensjonsreformen.

I tilpasninger til ny alderspensjon i folketrygden har utgangspunktet vært at opptjeningen i pensjonsordningen skal gi en netto livsvarig årlig ytelse som kommer i tillegg til annen pensjon. Det

vil si uten noen form for samordning med andre pensjonsordninger, samt at pensjonen skal kunne tas ut fleksibelt. Slike endringer er gjennomført i en rekke pensjonsordninger, herunder i privat tjenestepensjon og privat AFP, og i pensjonsordningen for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer mv. Tilsvarende er det foreslått i Prop. 87 L (2018–2019) at offentlig tjenestepensjon legges om til en netto påslagsordning som kan tas ut fleksibelt etter samme prinsipper som i folketrygdens alderspensjon.

Sjømenn kan, i tillegg til pensjon fra pensjonstrygden, ta ut folketrygdens alderspensjon fra 62 år. Næringen har i tillegg gjennomgående tariffestede eller bedriftsvise supplerende tjenestepensjonsordninger. Mange rederier har tjenestepensjonsordninger for sjømenn som gir pensjon mellom 60 og 67 år, og som sammen med pensjonstrygden for sjømenn sikrer om lag 60 prosent av tidligere lønn. Noen rederier har også ordninger som utbetaler pensjon etter 67 år.

De tarifferte pensjonsbestemmelsene i næringen utgjør en stor del av sjømanns pensjonsrettigheter. På arbeidstakersiden har de store sjømannsorganisasjonene Norsk sjømannsforbund, Det norske maskinistforbund og Norsk Sjøoffisers forbund, samt organisasjonene Industri Energi og SAFE, inngått flere ulike avtaler om pensjon med organisasjonene Norges Rederiforbund, Fraktefartøyenes Rederiforening og NHO Sjøfart på arbeidsgiversiden.

Det er ikke alle rederier som er tilknyttet en tariffavtale om pensjon. Flere arbeidsgivere har i stedet egne bedriftsvise pensjonsordninger. De aller fleste sjømenn vil derfor ha pensjonsrettigheter utover pensjonen fra pensjonstrygden.

4 Ny pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs

4.1 Hovedtrekk

4.1.1 Utvalgets forslag

Et samlet utvalg foreslår en ny pensjonsmodell som er i tråd med prinsippene i pensjonsreformen. Ved vurderingen av tilpasninger av pensjonsordningen la utvalget til grunn at prinsippene for ny alderspensjon i folketrygden skal være førende. Det vil si at alternative pensjonsløsninger skal ha som utgangspunkt alleårsopptjening, levealdersjustering og nøytralt fleksibelt uttak. Utvalget la også vekt på hensyn som større samsvar mellom innbetaling og utbetaling, bedre arbeidsinsentiver og mobilitetsegenskaper, og at det var ønskelig å gå fra en tidligpensjonsordning til en påslagsordning på folketrygdens alderspensjon.

Med utgangspunkt i utvalgets kartlegging og endringene som er gjort i folketrygdens alderspensjon, vurderte utvalget alternativer for supplerende pensjonsløsninger for sjømenn. Utvalget vurderte om dagens sjømannspensjon kan erstattes med en AFP-ordning eller omdannes til en innskuddspensjonsordning. Utvalgets vurdering var at en endring av dagens sjømannspensjonsordning gir det beste utgangspunktet for å ivareta sjømenn på en god måte. I en tilpasset ordning innenfor pensjonstrygden vil det være større frihet til å fastsette uttaksalder, utbetalingsperiode, kvalifiseringskrav, opptjeningssatser, uttaksregler og mulighet for løpende finansiering, enn ved å gå over til AFP eller innskuddspensjon.

Utvalget la til grunn at avgiftene fra rederiene og sjømennene skal være på om lag samme nivå som i dag, og at statsgarantien ikke skal øke i forhold til dagens ordning. I utligningssystemet som trygden har i dag, vil resultatet av inntekter og utgifter hvert år avhenge av antall pensjonister og antall aktive sjømenn i bestanden, samt av deres inntekt. Utvalget la til grunn at de forventede pensjonsutgiftene med ny ordning ikke skal øke utover det som følger av en videreføring av dagens regler, men at pensjonen utformes på en annen måte og etter andre prinsipper enn i dag.

4.1.2 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene er gjennomgående positive til utvalgets forslag til ny pensjonsmodell. Dette gjelder blant andre *Industri Energi*, *NHO Sjøfart*, *Norges Rederiforbund* og *Pensjonstrygden for sjømenn*. Norges Rederiforbund uttaler:

«Rederiforbundet gir innstillingen sin fulle tilslutning og mener forslaget til ny sjømannspensjonsordning vil gi en fremtidsrettet og god pensjonsordning som er tilpasset prinsippene i pensjonsreformen og samtidig ivaretar de særskilte forholdene som gjør seg gjeldende i maritim næring.»

Pensjonstrygden for sjømenn mener den foreslåtte modellen er godt tilpasset pensjonsreformen og tjenstepensjonsordningene i privat sektor. Forslaget vil også på sikt medføre administrative forenklinger.

4.1.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet viser til at utvalget utredet flere modeller for en ny pensjonsordning for sjømenn. Et samlet utvalg foreslår en modell i samsvar med prinsippene i pensjonsreformen. Alternative modeller som en innskuddspensjonsordning eller en minimumstilpasset ordning innenfor pensjonstrygden, avvises av utvalget.

Departementet konstaterer at høringsinstansene støtter hovedtrekkene i utvalgets forslag til ny modell. Ingen tar til orde for å videreføre dagens ordning, eller noen av de øvrige modellene utvalget drøftet.

Departementet slutter seg i hovedsak til utvalgets vurderinger. Det legges i proposisjonen her frem forslag til ny pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs i tråd med de sentrale linjene i utvalgets forslag, men med enkelte justeringer.

Høringsinstansenes synspunkter på enkeltforslag i utvalgets utredning er kommentert under behandlingen av de ulike forslagene.

4.2 Personkrets

4.2.1 Gjeldende rett

Det er gitt en redegjørelse for hvem som omfattes av pensjonstrygden for sjømenn (rettighetssubjektet) i kapittel 3. Sjømannspensjonsloven kapittel I inneholder reglene for hvem som er dekket. I utgangspunktet omfattes etter § 1 nr. 1 enhver norsk statsborger eller person med fast bopel i Norge meldt til folkeregisteret, og som er ansatt som arbeidstaker om bord på skip som nevnt i nr. 2 første ledd. Vurdering av eventuelle endringer i personkretsen inngikk ikke i utvalgets mandat, og departementet legger til grunn at gjeldende rett videreføres, jf. punkt 3.2.

4.2.2 Utvalgets forslag

Utvalget foreslår ingen endringer med hensyn til hvem som skal være omfattet av ordningen.

4.2.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser, bortsett fra Pensjonstrygden for sjømenn, har merknader til utvalgets forslag. Pensjonstrygden for sjømenn støtter forslaget om å beholde gjeldende personkrets. De foreslår imidlertid å endre ordlyden i sjømannspensjonsloven § 1, slik at det framgår klart av bestemmelsen hvem som er omfattet av ordningen:

«I dag lyder omfangsbestemmelsen i lov om pensjonstrygd § 1 nr. 1 slik:

«Pensjonstrygden omfatter med de unntak som følger av loven enhver norsk statsborger eller person med fast bopel i Norge meldt til folkeregisteret, og som er ansatt som arbeidstaker om bord på skip som nevnt i nr. 2 første ledd.»

EØS-reglene om trygd innebærer at statsborgere, flykninger og statsløse fra EØS-land er omfattet av ordningen i samme utstrekning som norske statsborgere. Bestemmelsene i Nordisk konvensjon innebærer at tilsvarende gjelder for alle som er bosatt i Norden, uansett statsborgerskap. Vi foreslår at disse reglene kommer frem i selve lovteksten, og foreslår at ordlyden endres slik:

«Pensjonstrygden omfatter statsborgere, flykninger og statsløse fra ethvert EØS-land eller person med fast bopel i Norge meldt til folkeregisteret, og som er ansatt som arbeidstaker om bord på skip som nevnt i nr. 2 første ledd. Tilsvarende gjelder for statsborgere utenfor EØS dersom de er bosatt innenfor Norden.»

En slik endring i loven gjør det enklere for alle å forstå hvem som er omfattet av ordningen.»

4.2.4 Departementets vurdering og forslag

Departementet viser til at det er et grunnvilkår for rett til sjømannspensjon at man tilhører dekket personkrets. Etter sjømannspensjonsloven omfattes i utgangspunktet enhver norsk statsborger eller person med fast bopel i Norge meldt til folkeregisteret og som er ansatt som arbeidstaker om bord på skip i lovens forstand. Verken utvalget eller høringsinstansene foreslo endringer i på dette punktet.

Når det gjelder Pensjonstrygden for sjømenn sitt forslag om å endre ordlyden i sjømannspensjonsloven § 1, viser departementet til lov 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven). Det fremgår av § 2 at bestemmelser i lov som tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter avtalen, i tilfelle konflikt skal gå foran andre bestemmelser som regulerer samme forhold. Departementet påpeker at det ikke er tradisjon for å ta inn slike presiseringer i lovverket som Pensjonstrygden for sjømenn foreslår. Det er for eksempel ikke tatt inn tilsvarende formuleringer i personkretsbestemmelsene i kapittel 2 i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygd-loven).

Departementet foreslår på denne bakgrunn at gjeldende rett om personkrets videreføres i ny ordning.

4.3 Pensjonsopptjening

4.3.1 Gjeldende rett

Sjømannspensjon beregnes i dag på grunnlag av sjømanns fartstid som over- eller underordnet, jf. sjømannspensjonsloven kapittel III, sammenholdt med kapittel II. Dette innebærer at sjømannspensjonen utmåles uavhengig av inntekt.

4.3.2 Utvalgets forslag

Et samlet utvalg foreslo en omlegging av sjømannspensjonsordningen slik at det årlig tjenes opp til en pensjonsbeholdning som etter uttak av pensjon fordeles over antall år som pensjonist, det vil si etter samme prinsipper som alderspensjon i folketrygden. Utvalget foreslo at retten til opptjent pensjon er uavhengig av fortsatt arbeid til sjøs. Et

samlet utvalg foreslo at opptjening av pensjon i den nye ordningen skal skje på grunnlag av inntekt. Utvalget foreslo videre at opptjeningssatsen skal være en gitt prosent av inntekt, uavhengig av stillingskategori og inntektsnivå.

Utvalget vurderte om øvre grense for inntekt som grunnlag for pensjonsopptjening burde settes til 7,1 G som i folketrygdens alderspensjon og AFP i privat sektor, eller til 12 G som i offentlig tjenstepensjon og i lovene om skattebegunstiget privat tjenstepensjon. Utvalget var delt i spørsmålet om hvor stor del av inntekten som skal være pensjonsgivende. Jo høyere den øvre grensen for inntekt settes, desto lavere kan opptjeningssatsen være innenfor en gitt utgiftsramme. Utvalget vurderte mulige opptjeningssatser i ny ordning med 7,1 og 12 G som alternative nivåer på øvre grense for inntekt. Flertallet foreslo en øvre grense på 12 G, mens et mindretall mente at den øvre grensen skulle være 7,1 G. Et annet mindretall pekte på utfordringer knyttet til grupper med en inntekt opptil 6 G og ba departementet se særskilt på dette. Utvalget vurderte imidlertid ikke andre øvre grenser for inntekt enn 7,1 og 12 G.

Arbeidstakere som er ansatt om bord på fartøyer som driver fiske og fangst får ikke utbetalt lønn, men lott (andel av fangsten). Utvalget gikk ikke nærmere inn på spørsmålet om pensjons- og avgiftsgrunnlag for disse arbeidstakerne, og la til grunn at dette måtte vurderes nærmere i forbindelse med oppfølgingen av utvalgets innstilling. Pensjonsgrunnlag drøftes nedenfor. Grunnlag for avgift omtales nærmere i punkt 6.1.

4.3.3 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene var delte i synet på hva som burde være øvre grense for inntekt.

Den Norske Aktuarforening mente først og fremst at det burde sørges for størst mulig likhet mellom innbetalinger som er foretatt fra henholdsvis arbeidsgiver og arbeidstaker og den pensjon som utbetales, men tok ikke konkret stilling til om innbetaling og opptjening bør skje opp til 7,1 eller 12 G.

Industri Energi støttet et pensjonsgrunnlag på opptil 12 G, men presiserte at dette ikke er avgjørende for deres støtte til utvalgets forslag til ny ordning. Industri Energi uttalte blant annet:

«Ved å redusere denne grensen til 7,1 G som utvalgets mindretall foreslår, vil opptjeningssatsen gå opp pga. den totale økonomien i forslaget. Det er umulig å avgjøre hva som er den «beste løsningen», da dette vil slå forskjellig ut

mellom arbeidstakerne og de forskjellige yrkesgruppene (inntektsnivåene). Det som er best for noen er dårligere for andre – og omvendt.»

Norges Rederiforbund ga sin tilslutning til 12 G og uttalte blant annet:

«Forbundet mener det er et viktig prinsipp at pensjonsrettighetene til den enkelte i størst mulig grad står i forhold til den innbetalte premien, og vil derfor fremheve flertallets innstilling om at rettighetene opptjenes i prosent av lønn opp til 12 G.

Det er fra vår side ikke ønskelig å innføre nye omfordelingsmekanismer mellom pensjonsberettigede medlemmer ved at det ikke gis opptjening for inntekter over 7,1 G til fordel for en høyere opptjeningssats for de med inntekt under 7,1 G. Det bør i så måte også legges vekt på at en slik løsning også vil gi en betydelig omfordeling mellom bedriftene. Når arbeidsgivers avgift er forslått opprettholdt i prosent av brutto lønn vil det skje en omfordeling fra de bedriftene som har en høyere andel ansatte med inntekt over 7,1 G. Disse bedriftene må på sin side tegne kostnadsdrivende private tjenstepensjonsordninger for å motvirke effekten av en slik omfordeling.

Forbundet mener at dagens folketrygd og AFP-ordningen gjennom 7,1 G-begrensningen allerede omfordeler til fordel for de som ligger i de lavere lønnsnivåene, og at en ytterligere omfordeling vil gjøre det vanskelig for de med inntekter mellom 8 og 12 G å kunne oppnå en pensjon som står i rimelig forhold til arbeidsinntekten før pensjonsalder.»

Også SAFE støttet flertallssynet.

Sjømannsorganisasjonenes Fellessekretariat sluttet seg til utvalgets mindretall:

«Sjømannsorganisasjonene støtter mindretallet i utvalget om en modell med opptjeningsprosent på 7,5 prosent opptjening av inntekt opp til 7,1 G. Beregninger som fremkommer i NOU 2014: 17 viser at flertallets forslag om en opptjeningsprosent på 6,3 prosent av inntekt opp til 12 G vil favorisere de høytlønnede med inntekter langt over hva flertallet av de sjøfolk sjømannsorganisasjonene representerer. Flertallets innstilling med å anbefale en opptjeningsprosent på 6,3 prosent av inntekt opp til 12 G favoriserer inntektsnivåer på 10 G og høyere. Hovedtyngden av lønnsmassen for offise-

rer ligger i sjiktet 6-8 G. For underordnede 4-7 G. Disse er beskjeftiget innen innenriks fart, herunder passasjerskip i ferge og lokalfart og fraktestart. Også innen de fleste andre fartsområder ligger hovedtyngden av lønnsmassen under 10 G. Dette tilsier at arbeidstakere til sjøs er mer tjent med en annen opptjeningsprosent. Denne gruppen vil gjennomsnittlig få en bedre pensjonsuttelling ved alternativet 7,5 prosent opptjening av inntekt opp til 7,1 G. Dette innebærer en noe større omfordeling enn flertallets forslag, men vil lettere kunne aksepteres av hovedtyngden av de som arbeider til sjøs. Flertallets forslag innebærer at flere av de som kvalifiserer til pensjon etter ny ordning, får mindre enn etter dagens ordning.

Vi er av den oppfatning at ivaretagelsen av inntekter over 7,1 G kan gjøres ved andre private tjenestepensjonsordninger og ikke den lovfestede sjømannspensjonsordningen som pensjonstrygden for sjømenn er.»

4.3.4 Departementets vurdering og forslag

Et samlet utvalg foreslo en omlegging av sjømannspensjonsordningen ved at det årlig tjenes opp til en pensjonsbeholdning som fordeles over antall år som pensjonist. Et samlet utvalg foreslo at pensjonsopptjening i ny ordning skal foretas på grunnlag av inntekt og ikke være inntektsuavhengig som i dag. Utvalget foreslo at opptjeningssatsen skal være en gitt prosent av inntekt som skal gjelde for alle, og ikke variere med stilling eller inntektsnivå.

Ingen høringsinstanser hadde merknader til forslaget, herunder overgang til en inntektsuavhengig pensjonsopptjening.

Inntektsbegrepet i ny ordning

Departementet foreslår at inntektsbegrepet i dagens ordning, bruttoinntekt om bord, videreføres i ny ordning. Bruttoinntekt om bord svarer i praksis til skattepliktig inntekt. Ut over at inntektsbegrepet har samme rettslige innhold som i dag, gir det administrative forenklinger for arbeidsgiverne og for Pensjonstrygden for sjømenn.

Opptjeningsgrunnlaget for arbeidstakere på fartøyer som driver fiske og fangst

Departementet viser til at ansatte om bord på fartøyer som driver fiske og fangst i dag, tjener opp pensjon etter sjømannspensjonsloven på samme

måte som andre medlemmer i ordningen. Når pensjonsopptjeningen nå legges om til å bli inntektsbasert, er det naturlig at dette skal gjelde alle, også arbeidstakere på fartøyer som driver fiske og fangst. Pensjonsopptjeningen må tilpasses at disse arbeidstakerne får sin inntekt i form av hyre (lønn) eller i form av lott (andel av fangsten), eller som en kombinasjon. Lotten baseres på nettoutbyttet av fangsten etter fradrag for fellesutgifter (delingsfangsten) fordelt på båtlott, redskapslott og mannskapslott. Mannskap som deltar i den felles fangsten, får sin andel av mannskapslottet.

Hyre beskattes som hovedregel som lønn, mens lott beskattes som næringsinntekt etter lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 5-1, jf. § 5-30, og skal periodiseres etter realisasjonsprinsippet, jf. skatteloven § 14-2. Arbeidsgiver plikter å innrapportere løpende både hyreinntekt og lott ved a-melding etter lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven) § 3. Det faktum at lott beskattes som næringsinntekt, er ikke til hinder for at lott som inntekt legges til grunn som pensjonsopptjening. Når arbeidsgiver innrapporterer lott som del av den løpende innrapporteringen til a-ordningen, er det heller ingen praktiske hindre for at lott legges til grunn for pensjonsopptjeningen.

Med en slik omlegging til pensjonsopptjening gjennomgående på grunnlag av inntekt, bringes pensjonsordningen for sjømenn på linje med det som er vanlig i pensjonslovgivningen.

Øvre inntektsgrense for pensjonsopptjeningen

I utvalget var det ulike oppfatninger av om lønn opp til 7,1 eller 12 G skal inngå som pensjonsgivende inntekt i ny ordning. Det var også ulike syn blant høringsinstansene.

Utvalgets flertall mente at opptjeningssatsen skal være en gitt prosent av lønn opp til 12 G, slik at kompensasjonsgraden fra en ny pensjonsordning for sjømenn blir lik for alle inntektsnivåer opp til 12 G. Dersom inntekt opp til 12 G gir pensjonsuttelling, vil pensjonsopptjeningen stå bedre i forhold til innbetalingene, også for dem med inntekter over 7,1 G. Flertallet blant høringsinstansene støttet denne oppfatningen.

Departementet påpeker at en pensjonsordning som gir en viss prosent årlig opptjening for lønn opp til 12 G, harmonerer godt med andre private og offentlige tjenestepensjonsordninger, og ny sjømannspensjon vil med et slikt øvre inntektstak være godt tilpasset øvrige pensjonsordninger. Et

øvre inntektstak på 7,1 G for pensjonsopptjening vil innenfor samme økonomiske ramme gi rom for å øke opptjeningssatsen i ordningen. Valget mellom et øvre inntektstak på 7,1 eller 12 G har dermed konsekvenser for fordelingsprofilen i ordningen.

Omlegging til inntektsavhengige pensjonsytelser innebærer mindre omfordeling enn i dagens ordning. Innenfor et slikt system er det etter departementets oppfatning ikke ønskelig at ny pensjonsordning skal baseres på omfordelingsmekanismer mellom pensjonsberettigede medlemmer ved at det ikke gis opptjening for inntekter over 7,1 G til fordel for en høyere opptjeningssats for dem med inntekter under 7,1 G.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at det gis pensjonsopptjening for inntekter opp til 12 G.

Andre grenser for pensjonsopptjening

Pensjonstrygden har i dag ingen begrensninger for opptjening av pensjon i form av nedre aldersgrense, minste stillingsprosent eller minsteinntekt. Spørsmålet om hva som bør gjelde i ny ordning ble ikke vurdert av utvalget eller kommentert av høringsinstansene. Det ble ikke problematisert om det burde vært andre grenser enn et tak på inntekt for å tjene opp til pensjon.

Departementet legger til grunn at pensjonsopptjening i den nye ordningen skal skje fra «første krone» i tråd med prinsippene i folketrygdens alderspensjon.

Departementet foreslår at gjeldende rett på dette punktet videreføres i ny ordning.

Departementet viser til lovforslaget § 33.

4.4 Opptjeningssats

4.4.1 Gjeldende rett

I dag beregnes sjømannspensjonen på grunnlag av antall pensjonsgivende fartsmåneder multiplisert med pensjonssatser som gjelder på uttakstidspunktet for fartstid opptjent som over- og/eller underordnet. Satsene på uttakstidspunktet utgjør for overordnet 0,91 prosent av G og for underordnet 0,76 prosent av G for fartstid opptjent etter 30. april 1993, jf. sjømannspensjonsloven § 5 første ledd. For fartstid opptjent før 1. mai 1993 utgjør satsen 0,65 prosent av G for underordnet.

4.4.2 Utvalgets forslag

Utvalgets flertall foreslo en opptjeningssats på 6,3 prosent av inntekt opp til 12 G, mens utvalgets

mindretall foreslo 7,5 prosent av inntekt opp til 7,1 G. Begge alternativene gir om lag samme forventede utgifter som ved videreføring av dagens ordning. Det er da forutsatt at det gis pensjon etter 3 års samlet opptjeningstid.

4.4.3 Høringsinstansens syn

Høringsinstansene hadde synspunkter på forslagene om hva som bør være øvre grense for inntekt som grunnlag for pensjon – opp til 7,1 eller opp til 12 G, se punkt 4.3. Ingen av dem hadde merknader til forslagene om opptjeningssatser på henholdsvis 7,5 prosent (7,1 G) eller 6,3 prosent (12 G).

4.4.4 Departementets vurdering og forslag

Utvalget legger til grunn at de forventede utgiftene til pensjon i en ny ordning skal være på om lag samme nivå som med videreføring av dagens regelverk. Det må derfor foretas en avveining mellom opptjeningssats på den ene siden og øvre grense for inntekt som grunnlag for pensjon på den andre siden, og mellom opptjeningssats på den ene siden og krav til opptjening for å kvalifisere for pensjon på den andre siden.

Hvilken opptjeningssats som er mulig, uten å øke de forventede utgiftene, henger derfor sammen med to viktige omfordelingsspørsmål. For det første hvorvidt alle som det er betalt avgifter for, skal ha krav på pensjon, eller om det som i dag kun skal gis pensjon til personer som har en viss samlet opptjening. For det andre hvorvidt det gis opptjening for samme inntekt som det innbetales avgifter for, eller om det som i dag skal innbetales avgifter for høyere inntekter enn det som ligger til grunn for pensjonsberegningen.

Departementet foreslår i punkt 4.3 at øvre grense for inntekt i ny ordning skal være 12 G. Gitt en øvre grense på 12 G, har utvalget foreslått en opptjeningssats på 6,3 prosent. Departementet har fått gjennomført ytterligere beregninger, som bekrefter de beregninger utvalget fikk utført. En opptjeningssats på 6,3 prosent årlig opptjening av inntekt opp til 12 G og med 3 års opptjeningstid for rett til pensjon, vil forventningsmessig gi de samme utgiftene som ved en videreføring av dagens ordning.

Departementet foreslår at opptjeningssatsen i ny ordning skal være 6,3 prosent.

Departementet viser til lovforslaget § 33.

4.5 Opptjeningstid

4.5.1 Gjeldende rett

Etter hovedregelen kreves minst 150 pensjonsgivende fartsmåneder (12,5 år) for å få rett til sjømannspensjon, jf. sjømannspensjonsloven § 4 nr. 1 første ledd. Utgangspunktet er at tiden vedkommende har vært omfattet av pensjonstrygden, og som det er betalt avgift for, regnes som pensjonsgivende fartstid. Dette gjelder trygdepliktig tid om bord på skip som går inn under pensjonstrygden, og tid med frivillig medlemskap.

Innføringen av lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser (samordningsloven) fra 1. januar 1959, innebar blant annet at sjøfolk på visse vilkår kunne medregne tjenestetid fra andre pensjonsordninger for å oppfylle minstekravet om 150 fartsmåneder for rett til pensjon.

I dag følger det av sjømannspensjonsloven § 4 nr. 1 andre ledd at opptjening i følgende pensjonsordninger kan medregnes som tjenestetid for rett til sjømannspensjon:

- Pensjonstrygden for fiskere
- Offentlige tjenestepensjonsordninger om bord på skip
- Vernepliktstjeneste før 1981, dersom avtjeningen tok til innen seks måneder etter utløpet av pensjonsgivende tidsrom eller maritim skolegang

For å kunne medregne tjenestetid i andre pensjonsordninger, kreves det opptjening i minst 12 pensjonsgivende fartsmåneder i pensjonstrygden for sjømenn. Videre er det krav om at pensjonsalderen er nådd i den ordningen som vedkommende arbeidstaker har tjenestetid fra.

EØS-avtalens trygdekoordineringsregler innebærer at også tjenestetid på skip i andre EØS-land som regel kan sammenlegges med fartstid i pensjonstrygden for sjømenn for å nå minstekravet om 150 fartsmåneder. Det er ikke noe krav om at arbeidstakeren har nådd pensjonsalderen i de andre EØS-landenes pensjonsordninger.

Slik ekstern tjenestetid har kun betydning med hensyn til å oppfylle minstekravet på 150 fartsmåneder, og tas ikke med i beregningen av sjømannspensjonen. Pensjonen beregnes forholdsmessig etter tjenestetiden i den enkelte pensjonsordning hvor pensjonen er opptjent.

4.5.2 Utvalgets forslag

Dagens krav om minst 150 fartsmåneder for rett til pensjon, gjør at om lag 75 prosent av medlem-

mene i gjeldende ordning forventningsmessig ikke får pensjon. Utvalget viste til at dette oppfattes som urimelig av mange av dagens medlemmer, og la derfor til grunn at kravet til minste sammenlagte tjenestetid for rett til pensjon i en ny pensjonsordning må bli vesentlig lavere. Utvalget kom på denne bakgrunn frem til at 3 års samlet opptjeningstid bør være minstekravet for å få pensjon i en ny pensjonsordning.

I pensjonstrygden oppnås i dag full pensjon etter 30 års opptjening, men utvalget la til grunn alleårsprinsippet for ny pensjonsordning, der all opptjeningstid er pensjonsgivende, gitt at minstekravet er oppfylt. En ordning hvor all opptjenings-tid, også utover 30 år, bidrar til økt pensjon, vil styrke arbeidsinsentivene i sjømannspensjonsordningen.

4.5.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser bortsett fra Unio hadde merknader til utvalgets forslag om å redusere minstekravet til opptjeningstid. Unio anførte at de legger stor vekt på at langt flere sjøfolk får rett til pensjon gjennom den kraftige reduksjon i minstekravet fra 12,5 til 3 år som det legges opp til i forslaget.

Nordland Fylkes Fiskarlag fremholdt til spørsmålet om ekstern fartstid (hjelpetid):

«Styret registrerer forslaget om å fjerne samordningen mellom pensjonstrygd for sjømenn og pensjonstrygd for fiskere. Styret mener at disse 2 ordningene fortsatt må ses i sammenheng da det ofte er de samme personene som går igjen i begge ordningene. Det er også slik at mange ganger får en ikke nok opptjent tid i en eller begge ordningene til å kunne oppnå pensjon, men dersom en ser begge ordningene i sammenheng gjør en det. Styret mener derfor at disse to ordningene må ses i sammenheng. Beregningene i rapporten dokumenterer at pensjonistene også tjener på en samordning rent økonomisk i form av større pensjonsutbetalinger.»

4.5.4 Departementets vurdering og forslag

Det høye kravet til fartstid i sjømannspensjonstrygden for rett til pensjon, gjør at svært mange medlemmer i dagens ordning forventningsmessig ikke vil få alderspensjon, noe som også har vært gjenstand for kritikk.

Departementet er enig med utvalget i at dagens minstekrav til fartstid bidrar til at for

mange betalende medlemmer ikke får rett til pensjon, og at dette innebærer urimelige fordelingseffekter mellom dem som får og ikke får pensjon. Det høye minstekravet til fartstid kan også ha uheldige mobilitetsegenskaper som kan bidra til å låse personer til ordningen for å få rett til pensjon. Departementet legger derfor til grunn at minste opptjeningstid for rett til pensjon i ny ordning, må settes vesentlig lavere enn i dag.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at minstekrav for rett pensjon i en ny ordning bør være 3 år. Til sammenligning er kravet til opptjening 1 år for rett til pensjon i innskuddspensjonsloven, jf. lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold. I Prop. 40 L (2018–2019) Endringer i innskuddspensjonsloven mv. (egen pensjonskonto) foreslås at innskuddspensjonsloven endres slik at en tjener opp pensjonsrettigheter uavhengig av arbeidsforholdets varighet.

Hensynet til at flere skal få alderspensjon hvis minstekravet reduseres bør veie tyngre enn reduksjonen i ordningens pensjonsnivå som er nødvendig for å opprettholde samme økonomiske ramme. På den annen side vil et minstekrav på færre enn 3 år føre til at pensjonsnivået i ordningen blir for lavt.

Minstekravet i dagens ordning er definert som fartstid (fartsmåneder), det vil si tid som det er betalt avgift for, jf. sjømannspensjonsloven § 3 nr. 1 første ledd første punktum.

Pensjonstrygden for sjømenn er en kvalifikasjonsordning ved at det settes krav om fartstid for rett til pensjon, og ved at utmålingen av pensjon ikke er basert på opptjening av pensjon ut i fra inntekt. Utvalgets forslag innebærer en omlegging til en opptjeningsordning, hvor pensjon opptjenes med en fast prosent av inntekt, og hvor pensjonsutbetalingen står i forhold til avgiftsinnbetalingen. I tråd med dette legger departementet til grunn at begrepet opptjeningstid anses mest dekkende i ny ordning.

Utvalget foreslår at fartstid etter dagens regler skal kunne legges sammen med opptjeningstid i ny ordning i forbindelse med konvertering av opptjente rettigheter for arbeidstakere i dagens ordning som også får opptjening i ny ordning, jf. kapittel 5. Departementet støtter dette.

Utvalget tok ikke stilling til spørsmålet om dagens regler om ekstern fartstid (hjelpetid) bør videreføres. Med ekstern fartstid menes muligheten for at tjenestetid i enkelte andre pensjonsordninger medregnes for å nå minstekravet på 12,5 år

med fartstid for rett til sjømannspensjon etter dagens regler. I lys av at minstekravet i ny ordning foreslås satt til 3 år, legger departementet til grunn at det i praksis ikke vil være behov for å medregne ekstern fartstid for å nå minstekravet. I tråd med dette, foreslår departementet at dagens regler om medregning av ekstern fartstid for å nå minstekravet, ikke videreføres i ny ordning.

Norge er imidlertid folkerettslig forpliktet til å medregne tjenestetid på fartøyer i andre EØS-land ved vurderingen av om minstekravet er oppfylt. Inntekt fra tjeneste på fartøyer i andre EØS-land skal ikke medregnes ved beregning av pensjon i ny ordning.

Medlemmer i fiskerpensjonsordningen kan i dag få medregnet fartstid i sjømannspensjonstrygden for å nå minstekravet på 750 premieuker for rett til alderspensjon fiskerpensjonsordningen, jf. lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere § 6 nr. 1 andre ledd.

Departementet foreslår at prinsippet om sammenlegging i fiskerpensjonsordningen videreføres for opptjeningstiden i ny pensjonsordning for sjømenn.

Departementet viser til lovforslaget §§ 32 og 33 og II.

4.6 Barne- og pensjonstillegg

4.6.1 Barnetillegg

Det gis barnetillegg for pensjonister med barn under 18 år, jf. sjømannspensjonsloven § 5 nr. 4. Tillegget er 10 prosent av sjømannspensjonen for hvert barn under 18 år som pensjonisten forsørger. Det er ingen begrensninger i antallet barn som det kan gis barnetillegg for.

Utvalget foreslår enstemmig at det ikke skal gis barnetillegg i pensjonen i ny ordning. Ingen høringsinstanser kommenterte forslaget om å avvikle barnetillegget

Departementet viser til at barnetillegget ikke er en nødvendig del av en tjenstepensjonsordning, og kan mer ses som en sosial ytelse. Departementet nevner at det i private tjenstepensjonsordninger og i AFP i privat sektor ikke gis barnetillegg i pensjonen, mens det ytes i offentlige tjenstepensjonsordninger. Det foreslås imidlertid i Prop. 87 L (2018–2019) at det ikke skal ytes barnetillegg i ny offentlig tjenstepensjon.

Departementet foreslår at gjeldende regler om barnetillegg ikke videreføres i ny ordning.

Departementet viser til lovforslaget § 35.

4.6.2 Pensjonstillegg

Etter sjømannspensjonsloven kan det ytes pensjonstillegg. Hensikten med pensjonstillegg er å sikre større pensjon for sjømenn som fortsetter i yrket nær opp til uttaksalderen på 60 år, og som i det vesentlige bare har pensjonen å leve av. Tillegget ble innført i år 2000, og siden den gang er det blitt mer vanlig med tariffestede tilleggspensjonsordninger som supplerer sjømannspensjonen.

Utvalget gikk ikke inn på forholdet mellom dagens pensjonstillegg og forslaget til ny pensjonsordning. Ingen høringsinstanser kommenterte spørsmålet om pensjonstillegg.

Departementet viser til at de hensyn som pensjonstillegget er ment å ivareta, ikke lenger vil være aktuelle med forslaget til ny ordning der pensjonen reflekterer faktisk opptjening. Departementet viser også til at det i dag er vanlig med supplerende pensjonsordninger for sjømenn.

Departementet foreslår at gjeldende regler om pensjonstillegg ikke videreføres i ny ordning.

Departementet viser til lovforslaget § 35.

4.7 Uttaksalder

4.7.1 Gjeldende rett

Etter sjømannspensjonsloven er tidligste uttaksalder («pensjonsalder») som hovedregel 60 år. For dem som begynte i tjeneste 1. januar 1969 eller senere, kreves det minst 120 pensjongivende farts måneder (10 år) etter fylte 40 år for å kunne ta ut pensjon ved fylte 60 år. De som har færre farts måneder kan først ta ut pensjonen fra et senere tidspunkt. For hver annen måned som mangler for å oppfylle kravet om 120 måneder, må pensjonsuttaket utsettes med en måned.

Dette innebærer blant annet at arbeidstakere som sluttet å arbeide til sjøs før fylte 40 år, må vente til de fyller 65 år før de kan ta ut pensjon. En slik glidende pensjonsalder ble innført for å tilpasse pensjonstrygden til folketrygdens alderspensjon som ble innført fra 1967. Begrunnelsen var at sjøfolk som sluttet i yrket før de fylte 40 år, og som tar arbeid på land, bør ha en høyere pensjonsalder enn dem som har arbeidet til sjøs hele yrkeslivet.

Det er et vilkår for å få rett til sjømannspensjon før fylte 62 år at vedkommende har sluttet å arbeide til sjøs. Etter langvarig praksis kan det

sees bort fra vikariater i inntil 3 måneder i løpet av en 12 måneders periode. Etter fylte 62 år er det ikke lenger et krav om å ha sluttet i pensjongivende tjeneste til sjøs.

Det er mulig å ta ut redusert pensjon inntil 5 år før den alminnelige pensjonsalderen på 60 år dersom summen av fartstid og alder er 80 år eller mer. Arbeidstakeren må derfor ha pensjongivende fartstid i minst 25 år for å kunne ta ut pensjon ved den tidligste pensjonsalderen på 55 år. Pensjonen settes ned med 0,7 prosent for hver måned vedkommende mangler for å ha nådd den ordinære pensjonsalderen på 60 år, helt til pensjonen kun utgjør 58 prosent ved uttak fra den tidligste pensjonsalderen på 55 år.

4.7.2 Utvalgets forslag

Folketrygdens alderspensjon og pensjonsordninger i privat sektor kan tas ut tidligst ved 62 år. Utvalgets flertall vurderte om en videreføring av dagens regel om uttak av sjømannspensjon fra 60 år alene vil gi sjømenn tilstrekkelig pensjon til å leve av mellom 60 og 62 år. Utvalget konkluderte med at uttak fra tidligst 62 år fremstår som mest fornuftig som ordinær nedre uttaksalder, da dette muliggjør at pensjonen kan kombineres med uttak av folketrygdens alderspensjon og andre private tjenestepensjonsordninger. En økning av tidligste uttaksalder til 62 år innebærer imidlertid at en gruppe sjøfolk mellom 60 og 62 år mister muligheten til pensjon de ville hatt etter dagens regler. Tilsvarende vil gjelde sjømenn som unnaksvis i dag har rett til pensjon allerede fra 55 år. Utvalgets forutsetning for å foreslå at tidligste uttaksalder settes til 62 år, var at det gis romslige overgangsregler for de eldste årskullene. Mindretallet mente at dagens uttaksalder på 60 år må videreføres, blant annet med henvisning til ILO-konvensjon nr. 71.

Utvalget la til grunn at seneste uttaksalder settes til 70 år. På denne bakgrunn vil det ikke være naturlig med ytterligere opptjening eller innbetaling for sjømenn over 70 år. Dette samsvarer med øvre grense for uttak av privat AFP, men er lavere enn øvre alder på 75 år for uttak av alderspensjon i folketrygden og i tjenestepensjonsordninger i privat sektor.

Utvalget foreslo at den nye pensjonsordningen skulle være nøytralt utformet, der det er valgfritt for det enkelte medlem når pensjonsuttaket skal starte mellom 62 og 70 år.

4.7.3 Høringsinstansenes syn

Det var ulike syn blant høringsinstansene på forslaget om å øke tidligste uttaksalder for pensjon fra 60 til 62 år.

Norges Rederiforbund støttet forslaget og anførte blant annet.:

«Rederiforbundet støtter utvalget og mener det er viktig å heve pensjonsalderen innen PTS fra 60 til 62 år. En slik endring vil gi bedre fleksibilitet, og gjøre det enklere for både arbeidsgivere og arbeidstakere å tilpasse seg de øvrige pensjonsordningene i Norge. En heving av aldersgrensen til 62 år vil også fremme arbeidslinjen. Som kjent har både folketrygden, private tjenstepensjoner og AFP en nedre pensjonsalder på 62 år, og frem til i dag har det blant annet ikke vært mulig å slutte seg til AFP-ordningen der dette har vært ønskelig, på grunn av aldersgrensen på 60 år. Det er også på sin plass å påpeke at Stortinget, så sent som i 2013, valgte å heve aldersgrensen for oppsigelsesvernet fra 62 til 70 år i den nye skipsarbeidsloven.»

Fiskebåt og Fraktestartøyenes Rederiforening hadde lignende synspunkter.

Industri Energi var forbeholden til forslaget:

«Utvalget foreslår å endre pensjonsalder fra 60 år til 62 år. Dette er problematisk av to årsaker:

a) Det vil være en gruppe arbeidere som kan komme til å miste helsesertifikatet (som i dag), men ikke blir uføre. Disse vil falle mellom to stoler all den tid ordningen med tap av helsesertifikat er tilpasset en pensjonsalder på 60 år. Dette må ved endring av pensjonsalder rettes opp.

b) Når det gjelder ILO direktiv nr. 71 artikkel 3 foretok staten et valg da pensjonsloven kom. Selv om ordlyden i konvensjonen kun stiller krav om at ett av alternativene a) eller b) er oppfylt, mens Norge har innrapportert begge, kan ikke dette trekke i retning av at staten nå står fritt til å «stryke» det ene alternativet og dernest ha mulighet til – uten varsel – å heve pensjonsalderen for sjømenn fra 60 år til 62 år.

Hensynet til forutberegnelighet og spesielle forhold for sjømenn tilsier en fortsatt 60 årsgrense. 60 års aldersgrense for rett til å gå av med pensjon har vært praktisert siden 1948. For å kunne akseptere en ny pensjonsalder på 62 år må utvalgets forslag om lang overgangsordning imøtekommes.»

Unio ba departementet gjøre en særskilt vurdering av forpliktelsene etter ILO-konvensjon nr. 71, som sier at pensjonsalderen for sjømenn er 60 år.

SAFE støttet ikke forslaget. De skrev blant annet at nye og skjerpede krav til helsesertifikat, samt en økning i livsstilssykdommer, tilsa at særaldersgrensen på 60 år må opprettholdes. SAFE fant det beklagelig dersom pensjonsalderen endres fra 60 til 62 år. De anførte at sjømannsyrket er hardt og slitsomt, og at det fortsatt vil være behov for någjeldende pensjonsalder. For øvrig viste man til særmerknad fra arbeidstakerrepresentantene i utvalget om ILO-konvensjonen og aldersgrensen på 60 år.

4.7.4 Departementets vurdering og forslag

Departementet viser til at utvalget ikke foreslår noen pensjonsalder i ny ordning, men at 62 år skal være laveste alder for uttak av sjømannspensjon. Dette svarer til den laveste uttaksalderen i AFP i privat sektor og folketrygdens alderspensjon. Videre foreslår utvalget at 70 år skal være seneste alder sjømannspensjon kan tas ut. Innenfor disse aldersgrensene er det opp til den enkelte når han eller hun velger å ta ut pensjon.

Uttaksalder («pensjonsalder») for sjømenn er i dag som hovedregel 60 år, men det er på visse vilkår mulig å ta ut pensjon allerede fra fylte 55 år. Disse aldersgrensene har ligget fast siden ordningen ble opprettet i 1948. Et flertall i utvalget og blant høringsinstansene foreslår å heve den til 62 år, mens et mindretall i utvalget og blant høringsinstansene ønsker å videreføre 60 år, blant annet med henvisning til ILO-konvensjon nr. 71.

At arbeid til sjøs kan være krevende i høy alder, kan tilsi at enkelte sjømenn kan ha behov for å tre ut av yrket tidligere enn andre yrkesgrupper. En tilleggsdimensjon er at noen sjømenn mister helsesertifikatet i en alder hvor de ikke lenger er omfattet av erstatningsordningene som næringen har for dette. For en del i denne gruppen kan dermed sjømannspensjonen fra 60 år være et økonomisk sikkerhetsnett. På den annen side viser inntektsstatistikk for pensjonerte sjømenn at mange av dem som mottar sjømannspensjon fra 60 år, og som derfor ikke lenger arbeider til sjøs, har høye inntekter fra annet arbeid.

Det vises ellers til at grensen for opphør av arbeidsforhold grunnet alder for arbeidstakere på skip er økt til 70 år i lov 21. juni 2013 nr. 102 om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip, noe som taler for at det både er mulig og ønskelig å arbeide til sjøs utover 60 år.

I dagens ordning er det ingen insentiver til å utsette uttak av pensjon, siden det innebærer tap av pensjon. Dette kan bidra til at enkelte sjømenn ønsker å ta ut pensjon allerede fra 60 år. Departementet foreslår at den nye ordningen skal være nøytralt utformet slik at den enkelte selv betaler for tidliguttak av pensjon. En lavere nedre uttaksalder er mindre problematisk i en ordning hvor den enkelte bærer kostnadene ved tidliguttak. På en annen side innebærer en nøytralt utformet ordning at en ikke taper på å utsette pensjonsuttaket. Dette trekker også i retning av at det ikke er behov for å opprettholde en nedre uttaksgrense på 60 år.

I dag er de fleste sjømenn omfattet av tariffestede ordninger som sammen med sjømannspensjon gir 60 prosent kompensasjonsgrad, gitt full opptjening. Når flere kvalifiserer for pensjon i ny ordning og ordningen er nøytralt utformet, vil pensjonsnivåer ved tidliguttak bli lavere enn i dag, gitt samme økonomiske ramme. Siden folketrygdens alderspensjon, privat tjenestepensjon og AFP kan tas ut tidligst fra 62 år, kan det stilles spørsmål ved om en opprettholdelse av nedre alder for pensjonsuttak på 60 år vil gi nok pensjon å leve av før 62 år. Det kan ikke forutsettes at arbeidsgiverne i så fall vil kompensere for at sjømannspensjonen ved uttak før 62 år blir lavere enn etter dagens regelverk. For å gi pensjoner på nivå med dagens fulle pensjoner fra 60 år innenfor rammen av sjømannspensjonen, må innbetalingen øke sammenlignet med i dag.

Hvis laveste tidligste uttaksalder settes til 62 år, vil det være sjømenn mellom 60 og 62 år som mister mulighet til pensjon som de har etter gjeldende rett. Departementet mener likevel at uttaksalder bør være 62 år. Uttak fra 62 år fremstår som mest fornuftig som ordinær nedre uttaksalder, siden pensjonen da kan kombineres med uttak av folketrygdens alderspensjon og uttak fra andre private pensjonsordninger. Nedre uttaksalder på 62 år innebærer at den nye sjømannspensjonsordningen harmoniseres med folketrygdens alderspensjon, andre tjenestepensjonsordninger og AFP. Departementet viser her til at heving av tidligste uttaksalder til 62 år foreslås kombineres med en romslig overgangsordning for dem med kort tid igjen til pensjonsuttak, slik at disse beholder retten til pensjon etter gjeldende regler, jf. kapittel 5 om overgangsordning. Dette vil gi sjømenn tid til å tilpasse seg ny nedre uttaksalder. En heving av tidligste uttaksalder til 62 år i ny ordning, innebærer at det vil være

drøyt 18 prosent av dagens medlemmer som vil miste retten til pensjon før 62 år. Samtidig vil et betydelig antall medlemmer som i dag ikke får pensjon, eller kun får pensjon etter 62 år, kunne ta ut pensjon fra fylte 62 år.

Når det gjelder spørsmålet om ILO-konvensjon nr. 71/1946 innebærer at Norge må ha en nedre pensjonsalder for sjøfolk på 60 år i ny ordning, nevner departementet at konvensjonenes artikkel 3 nr. 1 oppstiller to alternative sett av vilkår for pensjonsordningens utforming. I alternativ a stilles det opp aldersgrenser, 55 og 60 år «avhengig av hva som er fastsatt i ordningen», mens det i alternativ b ikke stilles opp noen aldersgrenser, men pensjonen må oppfylle visse vilkår.

Departementet viser til at Norge har rapportert over begge alternativene i artikkel 3. I sin rapport for perioden 1963 til 1965 ga Norge uttrykk for følgende:

«We assume that the conditions outlined in both a) and b) of Article 3, paragraph 1 of the Convention have been fulfilled»

Departementet kan ikke se at det faktum at en ratifiserende stat innledningsvis har overoppylt sin rapporteringsforpliktelse, gjennom å rapportere etter både alternativ a og alternativ b, skulle medføre en eksplisitt eller implisitt unilateral aksept av ytterligere begrensninger i det nasjonale handlingsrommet enn det som fremgår av ordlyden i artikkel 3 nr. 1. En slik fortolkning vil etter departementets skjønn være i strid med konvensjonens ordlyd, og man kan heller ikke se andre momenter som skulle tale for denne tolkningen. Norges rapportering etter begge alternativer kan følgelig ikke innebære at Norge er bundet til å oppfylle begge alternativer helt frem til en eventuell oppsigelse av avtalen. Det anses ikke å være konvensjonsmessige forpliktelser til hinder for å ha en nedre uttaksalder (aldersgrense) på 62 år i ny pensjonsordning.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at nedre alder for uttak av pensjon i ny ordning settes til 62 år, og at øvre uttaksalder settes til 70 år.

Departementet foreslår videre at arbeidstakere bør ha rett til pensjonsopptjening ved arbeid etter uttak av pensjon til og med året de fyller 70 år. En slik mulighet vil styrke arbeidsinsentivene, og harmonerer med folketrygdens alderspensjon og andre tjenestepensjonsordninger.

Departementet viser til lovforslaget § 35.

4.8 Utbetalingsperiode

4.8.1 Gjeldende rett

Uttaksalder («pensjonsalder») er i dag etter hovedregelen 60 år, jf. sjømannspensjonsloven § 4 nr. 2. På visse vilkår kan det ytes pensjon inntil 5 år før arbeidstakeren fyller 60 år, jf. § 4 nr. 5. De som sluttet å arbeide til sjøs før fylte 40 år, vil imidlertid måtte vente til de fyller 65 år før de kan ta ut pensjonen.

Etter § 4 nr. 3 ytes pensjon til og med den kalendermåned pensjonisten fyller 67 år, eller til den kalendermåned pensjonisten får uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger etter lov om folketrygd for hel uførhet eller full AFP som omfattes av lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjon- og trygdeytelser (samordningsloven) § 1 nr. 1 første ledd bokstav d.

4.8.2 Utvalgets forslag

Utvalget foreslo at den enkelte bør gis frihet til å velge om pensjonsbeholdningen (de opptjente pensjonsrettighetene) skal utbetales over en relativt kort tidsperiode, eller spres over flere år. Å endre tidligste uttaksalder til 62 år innebærer imidlertid at utbetalingsperioden minimum bør settes til 5 år for å sikre utbetaling til 67 år, da folketrygdens alderspensjon uansett kan tas ut. Utvalget gikk derfor inn for at utbetalingsperioden for pensjon skal være valgfri mellom 62 og 80 år, men med en nedre grense på 5 år. Videre foreslo utvalget at pensjonene ikke skal levealdersjusteres, siden pensjonene ikke er livsvarige.

4.8.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser kommenterte utvalgets forslag om valgfri utbetalingsperiode for pensjonen mellom 62 og 80 år. Den Norske Aktuarforening stilte imidlertid spørsmål ved om en utbetalingsperiode til fylte 80 år i realiteten innebærer en livsvarig utbetaling med derav krav om levealdersjustering:

«Sjømannspensjonen har i likhet med folketrygden fleksibilitet i uttakstidspunkt (62–70 år). Men i motsetning til i folketrygden så er det hevdet at det ikke er behov for å levealdersjustere ytelsen basert på uttakstidspunktet. Et av argumentene som brukes for ikke å levealdersjustere ytelsen fra sjømannspensjonen er at utbetalingstiden er svært kort (60–67). Basert på en slik utbetalingsperiode er Aktuar-

foreningen enig i at det har liten hensikt i å levealdersjustere ytelsen. Men vi vil bemerke at det er lagt opp til en fleksibilitet i å benytte en utbetalingsperiode opp til 80 år. Ved å bruke mulighetsrommet som forslaget foreslår vil det derfor ha stor betydning om ytelsen levealdersjusteres eller ikke. Med utbetalingsperiode opp til 80 år så beveger man seg kraftig mot en livsvarig utbetaling og vi vil derfor peke på siste avsnitt i kapittel 6.9 der det hevdes at skal man ha en livsvarig ytelse må det fastsettes et delingstall.

Aktuarforeningen vil bemerke at sjømannspensjonen kan nærme seg en livsvarig ytelse, og at utredningen selv påpeker behovet for delingstall.»

4.8.4 Departementets vurdering og forslag

Departementet viser til at utvalget foreslår at den enkelte arbeidstaker bør ha frihet til å velge om de opptjente pensjonsrettighetene skal utbetales over en relativt kort periode, for eksempel i de første årene etter 62 år før folketrygdens alderspensjon tas ut, eller om de skal spres utover flere utbetalingsår, som en tilleggspensjonsordning til alderspensjon fra folketrygden. For utvalget var det en vesentlig premiss at den nye ordningen skulle kunne utbetales over en periode på ned til 5 år. På den måten ville den nye ordningen sikre et pensjonsnivå som det er mulig å leve av for dem som har lang fartstid frem til 67 år, når folketrygdens alderspensjon uansett kan tas ut.

En heving av nedre aldersgrense for tidligste uttak av sjømannspensjon til 62 år, gjør at sjømenn på nærmere vilkår vil kunne ta ut ny pensjon i ny ordning sammen med AFP i privat sektor, forutsatt blant annet at bedriftene er tilsluttet Fellesordningen for AFP i privat sektor.

En viktig premiss for 5 års utbetalingsperiode for utvalget var at sjømenn skal kunne ha en pensjon å leve av frem til alle kan ta ut alderspensjon fra folketrygden ved 67 år. Det ble ikke tatt hensyn til at ansatte i næringen med den økte uttaksalderen også kan omfattes av AFP i privat sektor. Med dette som forutsetning vil flere være kvalifisert til å ta ut folketrygdens alderspensjon og AFP fra 62 år. Dette betyr at grunnlaget for 5 års utbetalingsperiode er svekket.

Departementet mener at det vil være lite formålsrettet om hele pensjonsbeholdningen skal kunne utbetales over 5 år. Departementet foreslår derfor at minste utbetalingsperiode bør være 7 år, noe som vil redusere muligheten for høye kompensasjonsgrader for dem som også mottar

alderspensjon fra folketrygden og AFP. For dem som har 30 års opptjening vil kompensasjonsgradene reduseres med om lag 10 prosentpoeng ved å øke utbetalingsperioden fra 5 til 7 år. Det er også et moment at pensjonen også i dag som hovedregel utbetales i 7 år, altså fra 60 til 67 år. Departementets forslag til utbetalingsperiode har vært drøftet med styret i Pensjonstrygden for sjømenn, hvor de sentrale organisasjonene er med, uten at det har fremkommet innvendinger til den foreslåtte løsningen.

Til merknadene fra Den Norske Aktuarforening om levealdersjustering bemerkes at kalibreringen er gjort basert på at alle tar ut pensjon ved 62 år og fordeler den på 5 år. Dette er «dyrere» enn alle andre utbetalingsperioder. Endringer i levealder bør derfor ha minimal effekt på utgiftene. Departementet støtter utvalgets forslag om at pensjonene i ny ordning ikke skal levealdersjusteres.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at pensjon i ny ordning kan tas ut mellom 62 og 80 år, og at minste utbetalingsperiode skal være 7 år.

Departementet foreslår videre at pensjonen bare skal kunne tas ut helt, og ikke delvis – for eksempel 50 prosent. Dette er i tråd med utvalgets forslag. Etter departementets syn bør den valgte utbetalingsperioden, av hensyn til effektiv administrering av ordningen, ikke senere kunne endres. Med tilsvarende begrunnelse bør det heller ikke være mulig å stanse uttaket etter at det er startet.

Utbetaling av alderspensjon

Utvalget tok ikke stilling til reglene for utbetaling av alderspensjon i ny ordning. Dette ble heller ikke kommentert av høringsinstansene.

I dag regulerer sjømannspensjonsloven kapittel IV utbetaling av ytelser etter kapittel III. Bestemmelsene her, tidligere plassert i lovens § 41, ble opprinnelig i det vesentlige fastsatt ved lov 20. desember 1968 nr. 2 i samsvar med dagjeldende bestemmelser i folketrygdloven.

Ny sjømannspensjon innebærer omlegging til en ordning med alleårsopptjening, hvor pensjon tjenes opp basert på en fast prosent av inntekt opp til 12 G til en beholdning.

I private tjenestepensjonsordninger og i ny offentlig tjenestepensjon, jf. Prop. 87 L (2018–2019), må vedkommende gi melding til pensjonsinstitusjonen når pensjonen ønskes tatt ut, og fra hvilket tidspunkt. En slik løsning er også naturlig så lenge det i dette regelverket ikke er noen fast pensjonsalder, men en laveste nedre uttaksalder. Det er dermed opp til medlemmet når han eller hun ønsker å ta ut pensjon. Departementet fore-

slår at tilsvarende regler om melding om uttak skal gjelde for ny sjømannspensjon.

Selv om medlemmet i pensjonsordninger som nevnt i utgangspunktet selv velger når han eller hun kan ta ut pensjon, er det bestemmelser om at pensjonsutbetalingen uansett skal starte opp når vedkommende når en viss alder. I eksempelvis innskuddspensjonsloven er alderen satt til 75 år. Blir det av ulike grunner ikke gitt melding om uttak av pensjon, sikrer dette at pensjonen kommer til utbetaling «av seg selv». Departementet foreslår at det skal gjelde tilsvarende regler i ny sjømannspensjon, men at alderen settes til 70 år og at utbetalingsperioden i slike tilfeller skal settes til 7 år.

Ny sjømannspensjon er videre basert på nøytrale uttaksregler, slik at årlig pensjon blir større jo senere den tas ut. Dette, i tillegg til «automatiske» utbetalingsregler, tilsier at det i ny ordning ikke er påkrevd med regler om etterbetaling av pensjon, herunder renter ved etterbetaling.

Departementet viser til lovforslaget § 39.

4.9 Regulering

4.9.1 Gjeldende rett

Pensjon under opptjening reguleres med folketrygdens grunnbeløp. Pensjon under utbetaling reguleres med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent, det vil si i tråd med folketrygdens prinsipper, jf. sjømannspensjonsloven § 5 nr. 3 første ledd.

4.9.2 Utvalgets forslag

Utvalget foreslo at det ikke gjøres endringer i reguleringsprinsipper som benyttes i dagens ordning. Regulering av pensjon både under opptjening og utbetaling bør følge prinsippene i folketrygdens alderspensjon.

4.9.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har merknader til forslaget. Nordland Fylkes Fiskarlag uttalte imidlertid at man ser det som en fordel at pensjonstrygden for sjømenn tilpasses den allmenne pensjonsordningen.

4.9.4 Departementets vurdering og forslag

Det følger av omleggingen til ny ordning med en opptjeningsbasert pensjonsmodell at det må være

nye bestemmelser om regulering av alderspensjonen.

Departementet foreslår at pensjonsopptjeningen for et kalenderår oppreguleres med lønnsvekst og tilføres pensjonsbeholdningen fortløpende.

Departementet foreslår videre at pensjonsbeholdningen reguleres med G i opptjeningsperioden, og at pensjoner under utbetaling reguleres med G fratrukket 0,75 prosent. Det foreslås at reguleringene skjer årlig med virkning fra 1. mai.

Gunstigere regulering av pensjon under opptjening enn av pensjon under utbetaling, kan gi utilsiktede forskjeller i pensjonsnivå avhengig av uttakstidspunkt. Slike effekter nøytraliseres ved å justere første regulering etter uttak ut fra uttaks-måneden.

Forslagene er hovedsakelig i samsvar med prinsippene i folketrygdens alderspensjon.

Departementet viser til lovforslaget § 34.

4.10 Forholdet til andre ytelser

4.10.1 Gjeldende rett

I dagens ordning kan den som tar ut sjømannspensjon samtidig ha rett til pensjoner og ytelser fra andre ordninger, jf. punkt 3.5. Sjømannspensjonen er tilpasset dette, dels ved bestemmelser i sjømannspensjonsloven, dels gjennom bestemmelser i samordningsloven.

Sjømannspensjon ytes til og med den kalendermåneden pensjonisten fyller 67 år, jf. sjømannspensjonsloven § 4 nr. 3. Pensjonen ytes likevel ikke lenger enn til den kalendermåneden pensjonisten får uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger for hel uførhet eller full AFP som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d. Dette må ses i sammenheng med sjømannspensjonsloven § 5 nr. 2, hvor det fremgår at hvis pensjonisten eksempelvis har fått tilstått uføretrygd for mindre enn hel uførhet, bortfaller en forholdsmessig del av pensjonen som svarer til uføregraden. Det skjer ingen avkorting krone mot krone.

Det følger av folketrygdloven § 11-4 at det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet er mellom 18 og 67 år. Etter samme lovs § 12-7 første ledd er vilkåret for rett til uføretrygd at evnen til å utføre arbeid (inntektsevnen) er varig nedsatt med minst halvparten. Vedkommende må være mellom 18 og 67 år, jf. § 12-4 første ledd. I følge § 20-2 tredje punktum ytes ikke alderspensjon til den som mottar uføretrygd etter en uføregrad på 100 prosent.

Etter samordningsloven § 22 nr. 2 foretas samordningsfradrag i sjømannspensjonen for grunnpensjon dersom pensjonisten mottar etterlattepensjon fra folketrygden. Dersom sjømannspensjonisten også har rett til alderspensjon fra en annen tjenestepensjonsordning som omfattes av samordningsloven, vil pensjonene bli samordnet hvis summen av dem overstiger full pensjon i den ordningen der det sist er opptjent pensjon, jf. samordningsloven § 7. Denne pensjonsordningen skal da gjøre fradrag for overskytende beløp.

Det foretas ikke samordning med folketrygdens alderspensjon. Fra fylte 62 år vil det dermed være mulig å motta disse pensjonene samtidig, uten avkorting. Det er heller ingen samordning av sjømannspensjonen med private tjenestepensjoner eller AFP i privat sektor.

Selv om pensjon i privat sektor ikke påvirker retten til uttak av sjømannspensjon, kan uttak av sjømannspensjon før 62 år påvirke retten til AFP i privat sektor. I følge vedtektene for Fellesordningen for avtalefestet pensjon, har personer som har fått utbetalt pensjon, ventelønn eller lignende ytelser på mer enn 1,5 G i løpet av de tre siste årene før de fylte 62 år, fra nåværende eller tidligere arbeidsforhold, ikke rett til AFP. For sjømannspensjonister innebærer dette at den som mottar årlig sjømannspensjon som overstiger 1,5 G før fylte 62 år, ikke har rett til AFP i privat sektor.

4.10.2 Utvalgets forslag

Utvalget foreslo at ny ordning fritt skal kunne kombineres med arbeid uten avkorting, og at det ikke skal være noe krav til at vedkommende slutter i stillingen for å få utbetalt pensjon. Ved uttak av pensjonen før fylte 70 år, skal videre arbeid i ordningen gi opptjening frem til 70 år.

Dagens avkorting av sjømannspensjon mot uføretrygd og arbeidsavklaringspenger fra folketrygden, ble foreslått videreført. Det ble ikke foreslått samordning mot andre ytelser eller inntekter.

Utvalget la til grunn at når arbeidstaker dør, går pensjonsbeholdningen til finansiering av andre pensjoner.

4.10.3 Høringsinstansenes syn

Arbeids- og velferdsdirektoratet knyttet kommentarer til spørsmålet om samordning av pensjon fra pensjonstrygden for sjømenn mot ytelser fra folketrygden:

«I dag gis det ikke sjømannspensjon til uføretgedede. Det følger av utredningens kapittel

7.3.8 at det heller ikke med den nye modellen skal gis sjømannspensjon i kombinasjon med uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger etter 62 år. I den nye modellen legges det opp til at prinsippene i dagens ordning skal videreføres. Utredningen er ikke tydelig på hvordan samordningen skal foregå i den nye modellen. I kapittel 7.6 står det at ny sjømannspensjon skal *avkortes* mot uføretrygd og arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Det fremgår ikke av forslaget om samordningen skal foretas ved at sjømannspensjonen faller bort, eller om den skal avkortes mot ytelsene fra folketrygden, for eksempel krone mot krone.

Uføreforamen legger opp til at det skal være lettere for mottakere av uføretrygd å arbeide ved siden av trygden. Utbetaling av uføretrygd vil derfor kunne variere avhengig av arbeidsinntekter. Arbeidsinntekten kan variere fra måned til måned, og uføretrygdens størrelse kan bli endret flere ganger i løpet av året, noe som ved ev samordning må hensyntas ved beregning og utbetaling av sjømannspensjonen.

Ved samordning av sjømannspensjon mot arbeidsavklaringspenger oppstår tilsvarende problemstilling. Mottakere av arbeidsavklaringspenger kan jobbe opp til 60 %, og samtidig motta reduserte arbeidsavklaringspenger. NAV reberegner arbeidsavklaringspengene hver 14. dag i forbindelse med at bruker sender meldekort hvor antall timer i arbeid siste periode framgår.

I det videre arbeidet frem mot et eventuelt lovforslag bør det klargjøres nærmere hvordan avkortningen mer konkret skal foretas mot arbeidsavklaringspenger, og mot uføretrygd der uføregraden er lavere enn 100 %.

Utredningen vurderer ikke om ny sjømannspensjon skal samordnes med ytelser tilsvarende uføretrygd og arbeidsavklaringspenger som utbetales fra utenlandske trygdeordninger. Dette kan være relevant både i tilfeller der brukeren nå bor i Norge, og der brukeren er bosatt i utlandet. Når det arbeides videre med den nye ordningen bør spørsmålet om avkortning av sjømannspensjon mot utenlandske ytelser også adresseres.

Det foreligger en avtale om informasjonsutveksling mellom Pensjonstrygden for sjømenn og Arbeids- og velferdsetaten. Vi antar at de relevante opplysningene knyttet til samordning av ytelsene er dekket av den utvekslingen som allerede finner sted i dag knyttet til samordning mellom ytelsene.»

Den Norske Aktuarforening skrev at det kan virke noe urimelig at en opptjent sjømannspensjon skal miste (avkorte) denne retten som følge av at de nå er uføre. Aktuarforeningen mente at det bør vurderes ytterligere om man skal avkorte sjømannspensjonen mot uføretrygd.

Industri Energi var uenig i at ny pensjonstrygd for sjømenn skal samordnes med uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. De mente at utvalget ikke har hatt en grundig gjennomgang av dette spørsmålet. Subsidiært mente Industri Energi at ny pensjonstrygd for sjømenn underlegges de samordningsregler som vil gjelde for uførepensjon i tjenstepensjonslovene i privat sektor.

Nordland Fylkes Fiskarlag støttet ikke at det skal være en samordning mellom sjømannspensjon og folketrygdens uføretrygd.

Pensjonstrygden for sjømenn anførte, på bakgrunn av blant annet tilbakemeldinger fra deres medlemmer, at ordningen med avkorting av sjømannspensjon mot uføretrygd og arbeidsavklaringspenger oppfattes som sterkt urimelig. Man ba departementet vurdere på nytt om det er ønskelig å beholde en slik regel. For Pensjonstrygden for sjømenn vil det være en administrativ forenkling om gjeldende avkortingsregler fjernes.

SAFE mente at ny sjømannspensjon også må kunne inkludere uføre arbeidstakere, og bør ikke føre til avkorting. Beregninger viser at det ikke medfører økte kostnader at uføre får del i sjømannspensjonen.

4.10.4 Departementets vurdering og forslag

Departementet viser til at det er enighet i utvalget om at ny sjømannspensjon kan kombineres med privat eller offentlig AFP og andre tjenstepensjoner, herunder fiskerpensjon. Utvalget foreslo at ny sjømannspensjon, som i dag, avkortes mot uføretrygd og arbeidsavklaringspenger (AAP) fra folketrygden. Utvalget viser til at med en ordning som åpner for en utbetalingsperiode som er såpass kort, vil ny modell fortsatt kunne fungere som en tidligpensjonsordning. Utvalget peker på at det vil kunne gi uheldige insentivvirkninger dersom ordningen skal kunne kombineres fullt ut med trygdeytelser som typisk skal erstatte inntekt før ordinært uttak av alderspensjon. Utvalget drøftet ikke spørsmålet om uføre sjømanns rett til pensjon etter uttak av folketrygdens alderspensjon. Det lå for øvrig ikke i utvalgets mandat at det skulle foretas noen særskilt vurdering av uføres rettighetsbilde etter sjømannspensjonsloven.

Høringsinstansene sluttet opp om utvalgets innstilling, bortsett fra at ny sjømannspensjon avkortet mot uføretrygd og arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Dette støttes av enkelte høringsinstanser, men kritiseres av andre. Kritikerne mener det er urettferdig at uføre ikke kan få rett til pensjon i ny ordning, og at ytelsen bør kunne finansieres ved økte premier fra arbeidsgiverne og arbeidstakerne.

Departementet viser til at sjømenn med arbeidsavklaringspenger og uføretrygd i dag har rett til sjømannspensjon. Pensjonen er imidlertid avgrenset til å omfatte dem med graderte trygdeytelser, jf. sjømannspensjonsloven § 4 nr. 5 og § 5 nr. 2. En forholdsmessig del av pensjonen som svarer til uføregraden, bortfaller. Utvalgets forslag innebærer at gjeldende rett skal videreføres, det vil si at gradert uføre opprettholder dagens rettigheter.

Departementet har etter høringen fått utført beregninger som viser hva pensjonsopptjeningssatsen ville kunne være, innenfor en gitt kostnadsramme, dersom de helt uføre også gis pensjonsrett og dersom det gis premiefritak for uførhet. Beregningene indikerer at opptjeningssatsen da vil måtte reduseres fra 6,3 til om lag 3,8 prosent, eventuelt at premiesatsen må økes. Departementet kan ikke se at det i næringen skulle være grunnlag for å redusere opptjeningssatsen og/eller øke premiene, som er nødvendig for å finansiere pensjonsrett til uføre utover hva de har rett til i dag. I tråd med dette legges det opp til at helt uføre ikke skal ha rett til sjømannspensjon i ny ordning. Departementet foreslår imidlertid at gradert uføre, som etter dagens regler, skal få rett til en redusert sjømannspensjon i ny ordning.

Ny sjømannspensjon skal tjenes opp som en beholdning som kan tas ut fleksibelt over en valgfri utbetalingsperiode. Avkortingsreglene mot uføretrygd og AAP må tilpasses dette slik at uttakstidspunkt og utbetalingslengde ikke påvirker avkortningen. Avkortingsreglene må med andre

ord være nøytrale for uttaksperiode. Dette innebærer at ny sjømannspensjon ikke kan avkortet krone-mot-krone mot uføretrygd eller AAP. Da vil det lønne seg å vente med uttak av sjømannspensjon til etter 67 år, når uføretrygden eller AAP har falt bort.

En avkortingsmekanisme som er nøytral for uttaksperiode, er å avkorte beholdningen ved 67 år etter hvor mange år i perioden 62–67 år en har mottatt uføretrygd eller AAP fra folketrygden. På denne måten vil samlet sjømannspensjon være uavhengig av når pensjonen utbetales og hvor mange utbetalingsår den enkelte velger.

Departementet foreslår at beholdningen ved 67 år skal avkortet med så stor andel av perioden 62–67 år det har blitt utbetalt uføretrygd eller AAP. Dersom uføretrygd eller AAP har vært redusert/gradert i perioden skal avkortingen av beholdningen reduseres forholdsmessig. Det skal legges til grunn en gjennomsnittlig uføregrad. Ved for eksempel ett års mottak av ugradert uføretrygd før 67 år, skal beholdningen avkortet med 1/5. Ved mottak av 50 prosent uføretrygd i hele perioden 62–67 år, skal beholdningen avkortet med 1/2 (0,5×5/5).

Ved uttak av sjømannspensjon samtidig med mottak av uføretrygd eller AAP før 67 år bortfaller en forholdsmessig del av sjømannspensjonen som svarer til uføregraden. Ved samtidig mottak av sjømannspensjon og uføretrygd eller AAP før 67 år, skal ytelsen reberegnes ved 67 år ved å beregne en restbeholdning. Restbeholdningen utgjør den avkortede beholdningen fratrukket allerede utbetalt sjømannspensjon, målt i grunnbeløp. Restbeholdningen fordeles på gjenstående utbetalingsperiode.

Dersom et medlem som mottar sjømannspensjon dør, foreslår departementet at utbetaling av sjømannspensjon opphører måneden etter dødsfallet.

Departementet viser til lovforslaget §§ 36 og 37.

5 Overgangsordning

5.1 Utvalgets forslag

Utvalget foretok ingen fullstendig utredning av regler for overgangen mellom dagens pensjonstrygd og ny ordning. Utvalgets flertall la frem en skisse til overgangsordning, som innebærer at medlemmer som er 50 år eller eldre på tidspunktet der den nye ordningen trer i kraft, fullt ut følger dagens regelverk både med hensyn til opptjening og utbetaling av pensjon, herunder også uttaksalder. Disse får ingen opptjening etter nytt regelverk. Flertallet mente at det kan vurderes å åpne for at de som er 50 år eller eldre, og som er aktive sjømenn ved overgangen til ny ordning, kan velge om de vil følge dagens eller nytt regelverk. Nye medlemmer, uansett alder, og eksisterende medlemmer som er yngre enn 50 år på overgangstidspunktet vil etter forslaget få all opptjening etter nytt regelverk fra og med ny ordning trer i kraft. Allerede opptjente rettigheter før dette overgangstidspunktet vil omgjøres til en pensjonsbeholdning ved fylte 62 år og utbetales etter det nye regelverket. Det forutsettes at fartstid i dagens ordning og opptjeningstid i ny ordning kan legges sammen for å oppfylle minstekravet til fartstid, samt for å kvalifisere til pensjon fra en gitt alder etter dagens regelverk.

Utvalgets mindretall foreslo at det innføres en valgfrihet i overgangsreglene. De som er 50 år eller eldre bør kunne velge om de vil følge dagens eller nytt regelverk, eller om de vil gå over på ny modell på samme vilkår som dem under 50 år.

Utvalget utredet imidlertid ikke skissen og effektene av den i detalj. Utvalget la til grunn at overgangsreglene må vurderes nærmere i forbindelse med oppfølgingen av utvalgets innstilling, herunder at den ikke gir urimelige utslag for den enkelte.

5.2 Høringsinstansenes syn

Norges Rederiforbund støttet utvalgets flertall:

«Utvalget foreslår en overgangsordning på 10 år for å møte de negative virkningene av forsla-

get om å øke pensjonsalderen til 62 år. Utvalget brukte ikke mye tid på å utrede overgangsordningen, og det legges opp til et enkelt system ved at de som har kortere igjen enn 10 år igjen til pensjonsalder etter dagens regelverk forblir i dagens ordning, mens øvrige overføres til ny ordning ved at det foretas en omregning av opptjente pensjonsrettigheter.

Mindretallet i utvalget har foreslått at det gis en individuell valgmulighet om man vil stå i gammel eller overføres til ny ordning dersom man har mindre enn 10 år igjen i til pensjonsalder. Rederiforbundet mener det er viktig for en forutsigbar og kostnadseffektiv løsning at det ikke gis slike rettigheter. Vi vil peke på at det kan oppstå store administrative utfordringer både for pensjonstrygdens administrasjon og bedriftene. Det kan heller ikke utelukkes at det også vil ha implikasjoner for bedriftenes tjenestetpensjonsordninger som er tegnet i private livselskaper og underlagt særskilt regelverk. En rett til ytterligere opptjening for denne gruppen vil virke inn på den totale finansieringen av PTS fremover og dermed endre forutsetningene som ligger til grunn for utvalgets innstilling. Økte kostnader til overgangsordningene vil i en kostnadsnøytral modell bety at opptjeningsprosenten må settes lavere for alle medlemmer eller at minimumskravet til opptjeningstid ikke kan settes så lavt som 3 år. Det bemerkes i denne sammenheng at de som har opptjent full pensjon etter det gamle PTS-regelverket i en viss utstrekning får en pensjon som er basert på en omfordeling fra andre medlemmer – særlig fra de som ikke når minimumskravet til 150 fartsmåneder. Ytterligere forfordeling synes ikke hensiktsmessig.»

Flere høringsinstanser mente spørsmålet om blant annet overgangsordninger ikke var tilstrekkelig konsekvensutredet. Sjømannsorganisasjonenes Fellesekretariat påpekte:

«Sjømannsorganisasjonene notere at utvalget i liten grad har drøftet overgangsordning mellom dagens ordning og ny pensjonsordning.

Dette er sterkt beklagelig da overgangsordninger er en vesentlig del av vår vurdering for aksept av ny pensjonsordning. I den sammenheng hadde vi forventet at høringen hadde inneholdt et konkret forslag til overgangsordninger, herunder beregningsregler for hvordan ny og gammel pensjon skal beregnes i opp-tjening til ny pensjon etter ny ordning. Når dette ikke er gjort forventer vi at forslag til overgangsordning blir sendt ut på høring engang i fremtiden. Likevel støtter vi synspunktet om lang overgangsperiode som antyd-det av utvalget. 10 år bør kunne aksepteres i den sammenheng. Derimot er vi ikke enig i føl-gende: I skissen til overgangsordning i punkt 7.3.13 heter det:

«Medlemmer som er 50 år eller eldre på overgangstidspunktet, det vil si på det tidspunktet den nye ordninger trer i kraft, følger fullt ut gammelt regelverk både på opptjening og utbetaling av pensjon, herunder uttaksalder. Disse får ingen opptjening etter nytt regelverk.»

Med denne bestemmelsen vil alle innenfor aldersfastsettelsen tvinges til fortsatt å være i gammel ordning. Flere av disse vil i takt med øvrig samfunnsutvikling og behov i næringen fortsette tjenesten etter 60 år. Med ny grense for arbeidsgivers oppsigelse grunnet alder i Skipsarbeidsloven, vil en kunne tjenestegjøre inntil 70 år. For en 50-åring vil dette kunne gi ytterligere 20 år som yrkesaktiv og opptjening i ny pensjonsmodell. Det er også et uttrykt politisk ønske om at flere skal kunne arbeide lenger. Vi mener det er lite rimelig, og det kan oppfattes som urettferdig, at en blir tvunget til å fortsette i dagens ordning. Skissens overgangsperiode var ment å ivareta de som i dag nærmet seg pensjonsalder og som ønsket å gå av ved 60 år. For at det ikke skal oppfattes som en tvang og en urettferdighet, samtidig som de som ønsker å gå av ved 60 år ivaretas, fremsetter vi et krav på at det innføres valgfrihet i overgangsordninger. De som er 50 år eller eldre skal kunne velge om de vil følge gammelt regelverk, eller om de vil gå over på ny modell på samme vilkår som de under 50 år.»

Aktuarforeningen anførte at bruk og utforming av overgangsregler burde utredes ytterligere. Dette ble også hevdet av Industri Energi og SAFE. SAFE krevde i tillegg at det skulle forhandles med organisasjonene før endelig overgangsordning vedtas.

Pensjonstrygden for sjømenn støttet de vurderinger som lå til grunn for forslaget om at det er

behov for å ivareta de medlemmene som nærmer seg pensjonsalder, og påpekte at det derfor vil bli en lang overgangsperiode med to regelverk. Pensjonstrygden for sjømenn understrekte at trygden uansett ville måtte se på utformingen av de konkrete reglene før de kunne uttale seg nærmere om konsekvensene av disse. Pensjonstrygden for sjømenn fremholdt:

«Når det gjelder forslaget om at allerede opp-tjente rettigheter skal gjøres om til en pensjonsbeholdning først når det enkelte medlem fyller 62 år, vil vi få bemerke at en slik løsning vil bli kostnadsdrivende å administrere. Dette innebærer at Pensjonstrygden for sjømenn må ivareta kompetanse på overgangsreglene som medfører konvertering, samt at det vil være nødvendig å forvalte og vedlikeholde konverteringssystemet over flere ti år. PTS vil riktignok uansett overgangsløsning få to parallelle systemer å forvalte i mange år fremover. Vi kan imidlertid redusere mangeårig forvaltning av konverteringsapplikasjoner dersom konverteringen av opptjente rettigheter kan gjøres samtidig for alle og i forbindelse med innføringen av ny ordning. Dette forslaget vil også medføre større forutsigbarhet for medlemmene.

Når det gjelder forslaget fra mindretallet om å åpne opp for at medlemmer over 50 ved overgangen kan velge om de vil følge nytt eller gammelt regelverk, vil vi også få bemerke at en slik ordning vil kreve betydelige økte ressurser både IKT-messig og til å veilede den enkelte om konsekvenser av valget.»

5.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet viser til at når pensjonsregelverket endres, må det tas stilling til fra hvilket tidspunkt endringene skal gjelde fra, hvem som skal omfattes og om det skal være overgangsløsninger. Pensjonsrettigheter er viktige for borgerne, og de vil ofte ha karakter av opparbeidede rettigheter.

Forbudet mot tilbakevirkende lover i Grunnloven § 97 legger begrensninger på hvilke endringer som kan gjøres i pensjonsordninger, og hvem de kan gjøres gjeldende for. Forbudet skal sikre at borgerne ikke risikerer at nye lover griper inn i bestående rettsforhold. I tillegg skal bestemmelsen sikre trygghet og forutberegnelighet. Høyesterett har slått fast at trygderettigheter i prinsippet er vernet av Grunnloven § 97, jf. Rt-

1996-1415. For at en lovendring på pensjonsområdet skal være i strid med Grunnloven § 97, må den imidlertid være klart urimelig eller urettferdig. Det innebærer at lovgiver har en betydelig, men ikke ubegrenset, frihet til å gripe inn i trygderettigheter.

Hensynet til forutberegnelighet og innretting, som er viktige hensyn ved vurderingen av grunnlovsvernet, må på generelt grunnlag antas å gjøre seg mindre gjeldende ved en innstramning som ikke griper inn i et aktuelt pensjonstilfelle, men kun utgjør en regulering av ytelser i fremtiden. Hvorvidt en innstramning skal regnes som en urimelig inn gripen, vil følgelig avhenge av hvilke perioder som legges til grunn for opptjening av pensjon etter nye regler.

Etter utvalgets forslag vil medlemmer som er 50 år eller eldre når ny ordning trer i kraft, følge dagens regelverk både når det gjelder opptjening, utbetaling av pensjon og uttaksalder. Disse får ingen opptjening etter nytt regelverk. Nye medlemmer, uansett alder, og eksisterende medlemmer som er yngre enn 50 år på ikrafttredelsestidspunktet, får all opptjening fra og med dette tidspunktet i henhold til nytt regelverk. De som er yngre enn 50 år på ikrafttredelsestidspunktet, får opptjente rettigheter etter dagens ordning konvertert til en pensjonsbeholdning ved fylte 62 år, som tas ut fleksibelt fra ønsket tidspunkt, tidligst ved fylte 62 år.

Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet har, på oppdrag fra Arbeids- og sosialdepartementet, foretatt en vurdering av skissen til overgangsordning basert på utvalgets forslag. I brev 27. februar 2019 uttalte Lovavdelingen at man er i tvil om en rent generelt kan si at den skisserte overgangsordningen for gruppen arbeidstakere under 50 år går klar av Grunnloven § 97, eller om det i enkelte tilfeller vil kunne foreligge en klart urimelig eller urettferdig tilbakevirkning. Lovavdelingen fremholdt videre:

«Etter vårt syn er det særlig behov for å redegjøre bedre for behovet for at personer som er noe yngre enn 50 år, ikke omfattes av den skjermingsordningen som en legger opp til for dem som er over 50 år eller eldre. Innenfor denne persongruppen vil spørsmålet om skjerming først og fremst reise seg for personer som på lovendringstidspunktet har en meget betydelig fartstid etter dagens ordning.»

Departementet har vurdert forskjellige momenter som gjør seg gjeldende ved valg av overgangsløsninger, og finner i hovedsak å kunne slutte seg til

utvalgets flertall sin «skisse», som trekker opp de sentrale rammene for hensynene som må ivaretas.

Departementet legger til grunn at de som allerede er innvilget pensjon på overgangstidspunktet, får pensjonen utbetalt etter dagens regler frem til 67 år (eventuelt til tidspunktet for uføretrygd). Arbeidstakere som ansettes fra overgangstidspunktet (nye medlemmer uten opptjening i dagens ordning) bør, uansett alder, få opptjent pensjonsrettigheter fullt ut etter nytt regelverk.

Departementet foreslår at eksisterende medlemmer som er 50 år eller eldre når ny ordning trer i kraft, følger dagens regelverk både når det gjelder opptjening, utbetaling av pensjon, innbetaling av avgift og uttaksalder. De får ingen pensjonsopptjening etter nytt regelverk. Departementet finner det lite hensiktsmessig at disse likevel skal kunne velge om de vil gå over på ny ordning. Ikke minst vil det gi betydelige administrative utfordringer knyttet til informasjon om reglene, og håndtering av kryssende muligheter for pensjonsopptjening i to ulike systemer, med derav forskjellige avgiftssystemer både for arbeidstakere og arbeidsgivere, samt mulig konverteringsproblemer.

Departementet foreslår at eksisterende medlemmer som er yngre enn 50 år på overgangstidspunktet, skal få all videre pensjonsopptjening etter de nye reglene. Det sentrale spørsmålet for disse er hvordan verdien av allerede opptjente pensjonsrettigheter i dagens ordning skal ivaretas ved overgangen til ny ordning.

Den foreslåtte omleggingen innebærer at tidligste uttaksalder for pensjon heves med 2 år til 62 år, og at opptjeningsreglene for pensjon endres. Medlemmer som har en samlet fartstid på minst 150 fartsmåneder og som har 120 fartsmåneder etter fylte 40 år, vil etter dagens regler kunne motta pensjon fra 60 til 67 år, det vil si i 7 år, dersom de ikke har fartstid etter 60 år. De som fortsetter i stilling som gir medlemskap i trygden etter 60 år, mottar etter dagens regler pensjon fra 62 til 67 år, det vil si i 5 år.

Hovedspørsmålet er hvor mange utbetalingsår som skal legges til grunn når rettighetene fra dagens ordning skal overføres til en beholdning.

Dersom det for alle medlemmer med minst 120 fartsmåneder etter 40 år legges til grunn 7 utbetalingsår når rettighetene fra dagens ordning skal overføres til en beholdning, vil det øke verdien av rettighetene fra dagens ordning, sammenlignet med en fullt ut videreføring av dagens ordning. Dette skyldes at det i dagens ordning er et krav om å fratruke som sjømann ved 60 år for å

motta pensjon i 7 år. De som arbeider etter 60 år vil da få høyere samlet pensjon for fartstid i dagens ordning enn det som følger av dagens regelverk.

Dersom det kun var tidligste uttaksalder for pensjon som ble hevet fra 60 til 62 år, uten at pensjonsordningen forøvrig ble endret, ville et medlem maksimalt kunne motta pensjon i perioden 62 til 67 år, det vil si i 5 år. Summen av utbetalt pensjon ville med andre ord blitt redusert med årlig pensjonsbeløp multiplisert med 2 for dem som slutter i sjømannsyrket innen 60 år.

Når lavest mulig uttaksalder øker til 62 år, mener departementet at hovedregelen bør være at det legges til grunn maksimalt 5 utbetalingsår når rettighetene fra dagens ordning skal overføres til en beholdning. Ettersom de som omfattes har minst 10 år igjen til tidligste uttaksalder etter gjeldende regler, anser departementet at de har tilstrekkelig med tid til å innrette seg etter de nye reglene.

Dagens ordning har særlig gunstige regler for dem med lang fartstid og som fratrer ved 60 år, ved at disse kan motta pensjon i opptil 7 år. For dem som på overgangstidspunktet har betydelig opptjening i dagens ordning, har departementet kommet til at det skal tillegges vekt at de etter dagens regler kan motta pensjon lenger enn 5 år. Departementet foreslår derfor en sikringsbestemmelse til den generelle overgangsordningen.

Departementet foreslår at samlet pensjonsbeholdning ved fylte 62 år minst skal utgjøre årlig pensjon etter dagens regler, basert på fartstid før overgangstidspunktet, multiplisert med antall år en ville fått pensjon etter dagens regler, uten begrensningen på 5 år. En slik skjermingsordning innebærer at de som ikke tjener opp pensjonsgivende fartstid etter 60 år, kan få beregnet verdien av opptjening i dagens ordning med å legge til grunn mer enn 5 utbetalingsår når rettighetene fra dagens ordning overføres til en beholdning.

En slik sikringsbestemmelse vil primært få effekt for dem med lang fartstid før overgangstidspunktet og som vil ha relativt få opptjeningsår etter overgangstidspunktet. Etter departementets syn vil dette ivareta opptjente rettigheter for denne gruppen. Departementet viser videre til at dagens sjømannspensjonsordning er en kvalifiseringsordning som avviker fra vanlige tjenestepensjonsordninger. For å kunne ta ut pensjon fra 60 år, kreves 120 farts måneder etter fylte 40 år og at vedkommende slutter i stillingen. Sikringsbestemmelsen tar hensyn til særegenheten ved pensjonsordningen. Etter departementets syn innebærer sikringsbestemmelsen at det ikke er tvil om at overgangsordningen er innenfor rammene av Grunnloven § 97. Departementet nevner at denne sikringsbestemmelsen ikke gir økte kostnader sammenlignet med en videreføring av dagens ordning.

Departementet viser til lovforslaget § 38.

6 Avgifter og finansiering

6.1 Avgifter

6.1.1 Gjeldende rett

Finansieringen av dagens sjømannspensjon innebærer at arbeidstaker betaler en avgift per måned på henholdsvis 1,17 prosent av G (overordnet) og 0,91 prosent av G (underordnet), jf. sjømannspensjonsloven § 9. Arbeidsgiver betaler en pensjonsavgift på 3,3 prosent av arbeidstakers bruttoinntekt om bord, jf. § 11 nr. 1 første ledd første punktum. Arbeidsgivere på skip som driver fiske og fangst betaler en avgift på 150 prosent av arbeidstakernes avgift, jf. § 11 nr. 1 første ledd andre punktum.

6.1.2 Utvalgets forslag

Utvalget foreslo en omlegging av finansieringen som innebærer at arbeidstakere skal betale 1,7 prosent av inntekt opp til 12 G, mens arbeidsgiverne skal betale en avgift på 3,3 prosent av all inntekt som i dag. For arbeidstakere på fartøy som driver fiske og fangst, rapporteres ikke lønn. Utvalget la til grunn at avgiftsgrunnlag for arbeidstakere på fartøy som driver fiske og fangst, måtte vurderes nærmere i forbindelse med oppfølgingen av utredningen. Utvalget foreslo videre at arbeidstakere og arbeidsgivere ikke skal betale pensjonsavgifter etter at arbeidstakeren fyller 70 år.

6.1.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser hadde merknader til forslaget om en arbeidstakeravgift på 1,7 prosent av inntekt opp til 12 G, og at arbeidsgivers avgift på 3,3 prosent av all inntekt videreføres.

Flere høringsinstanser tok imidlertid opp spørsmål knyttet til avgiften for ansatte om bord på fartøyer som driver fiske og fangst og for deres redere. Gjennomgående ble det gjort gjeldende at det er en svakhet at utvalget ikke har drøftet problemstillingen og kommet med forslag.

Fiskebåt formulerte sitt syn slik:

«Utvalgsutredningen er imidlertid mangelfull når det gjelder spørsmålet om hvordan den foreslåtte omleggingen av arbeidstaker- og arbeidsgiveravgiften skal tilpasse fiske- og fangstnæringen. Om dette uttaler utvalget:

«For sjømenn på fartøy som driver fiske og fangst rapporteres ikke lønn som for andre sjømenn. Utvalget har ikke vurdert en tilpasning til ny modell for sjømannspensjon for disse sjømennene. Utvalget legger til grunn at avgiftsgrunnlaget og pensjonsutmålingen for arbeidsgivere og arbeidstakere på fartøy som driver fiske og fangst på denne bakgrunn må vurderes nærmere i forbindelse med oppfølgingen av utredningen.» (Pkt. 7.3.12).

Fiskebåt mener det er en svakhet at utvalget ikke drøfter dette og fremmer konkrete forslag, eller i det minste forsøker å identifisere hvilke problemstillinger som oppstår. Når utvalget refererer til lønnsrapporteringsregimet handler det antakelig om at lønn fra fiske og fangst vanligvis ikke blir avklart før etter lottoppgjørene, som i mange tilfeller foretas kun en eller to ganger i året. Månedlig betaling av premie basert på reell inntekt blir dermed vanskelig. Noe stort problem bør dette likevel ikke være; man kan for eksempel tenke seg at premien betales inn på årsbasis eller etterskuddsvis ved hvert lottoppgjør.

Det vil imidlertid ikke være mulig å knytte avgiftene til den ansattes lønn ettersom det vesentligste lønnelementet i fiske og fangst er næringsinntekt (lott). Avgiftene må derfor fortsatt være lønnsuavhengige. Fiskebåt legger til grunn at departementet vil utrede spørsmålet og fremme et konkret forslag. Utvalgets forslag er basert på at avgiftene fra rederiene og sjømennene ikke skal økes i forhold til dagens nivå. Vi forutsetter at dette skal gjelde også for fiske og fangst.»

Garantikassen for fiskere, Nordland Fylkes Fiskarlag, Norges Fiskarlag og Sjømannsorganisasjonenes Fellessekretariat kommenterte enkelte andre aspekter av dette spørsmålet.

6.1.4 Departementets vurdering og forslag

Departementet viser til at hovedprinsippet for finansieringen av tjenestepensjoner, er at arbeidstakerne og arbeidsgiverne skal betale det pensjonen koster. Det bør også være utgangspunktet for en statsgarantert tjenestepensjonsordning som pensjonstrygden for sjømenn.

Sjømannspensjon finansieres i dag hovedsakelig av arbeidstaker- og arbeidsgiveravgifter, jf. punkt 6.2. Utvalget foreslo at dette videreføres i ny ordning. Utvalget foreslo videre en omlegging fra et primært inntektsuavhengig til et felles inntektsuavhengig opptjenings- og avgiftsgrunnlag. Utvalget la til grunn at omleggingen skal omfatte alle arbeidstakere og arbeidsgivere i ny ordning. Utvalgets flertall foreslo at avgiftssatsen for arbeidstakerne skal være 1,7 prosent av inntekt opp til 12 G, mens arbeidsgiverne skal betale 3,3 prosent av all inntekt som i dag. Kostnadsberegningene for ny ordning som utvalget har fått utført, bygger på disse forutsetningene. Med inntekt menes bruttoinntekt om bord, med unntak av inntekt til ansatte på fartøyer som driver fiske og fangst, som ikke får lønn, men lott. Dette forslaget til finansiering av ny pensjonsordning for sjømenn støttes av høringsinstansene, bortsett fra enkelte som har merknader til spørsmålet om lott. De har ikke reist innvendinger mot at arbeidstakernes pensjonsopptjening skjer på grunnlag av lott, jf. punkt 4.3, men gitt uttrykk for at rederens avgifter ikke kan beregnes av dette grunnlaget.

Spørsmålet om arbeidsgivernes avgiftsgrunnlag har vært gjenstand for vurdering ved flere anledninger, der man har forsøkt å legge om avgiftsgrunnlaget fra å være inntektsuavhengig til å bygge på inntekt. Dette har strandet på tekniske hindre ved at det har vært svært krevende å få tak i de aktuelle inntektsopplysningene. Dagens system med inntektsuavhengig avgiftsgrunnlag har derfor blitt opprettholdt.

Departementet viser til at det ifølge Pensjonstrygden for sjømenn ikke lenger er tekniske hindre for at lott kan legges til grunn for pensjonsberegning, jf. omtale i punkt 4.3. Det er de samme opplysningene som etter forslaget skal legges til grunn for beregning av arbeidsgivernes pensjonsavgifter. Departementet kan således ikke se at det skulle være hindre av teknisk art for at lott legges til grunn for avgiftsberegningen. Departementet kan heller ikke se at det er fremført argumenter mot lott som avgiftsgrunnlag, gitt at lott rent teknisk kan benyttes som grunnlag.

Etter departementets vurdering henger forslaget om grunnlaget for arbeidsgivernes avgiftsbe-

regning nært sammen med forslaget om grunnlaget for pensjonsopptjening for arbeidstakerne, jf. punkt 4.3. Forslaget til ny pensjonsordning innebærer at pensjonsopptjening og avgiftsberegning skjer på samme grunnlag (inntekt), noe som er det vanlige i pensjonslovgivningen for øvrig.

Departementet foreslår at bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør benyttes som avgiftsgrunnlag for arbeidstakere på fartøyer som driver fiske og fangst, og som avgiftsgrunnlag for deres redere.

Utvalget foreslo at arbeidstakernes avgiftssats settes til 1,7 prosent av bruttoinntekt om bord. Ingen høringsinstanser hadde innvendinger mot dette. Utvalget foreslo videre at gjeldende avgiftssats for arbeidsgiverne på 3,3 prosent av all inntekt, videreføres i ny ordning. Høringsinstansene sluttet seg til forslaget, bortsett fra enkelte høringsinstanser som pekte på at fiskebåtrederens utgifter uansett ikke kan øke, gitt rammene for utvalgets arbeid.

Departementet nevner at det i offentlige utredninger er pekt på at rederavgiften for arbeidstakere på fiske- og fangstfartøyer er lavere enn i den ordinære skipsfarten, jf. NOU 1999: 6 Sjømannspensjon. Siden pensjonstrygden er en lovbestemt ordning der alle arbeidstakere har rett til samme pensjonsnivå, innebærer ulike rederavgifter at det skjer en omfordeling av utgiftene mellom forskjellige grupper arbeidsgivere. Arbeidsgivere utenfor fiskerinæringen bidrar til å finansiere en del av pensjonen til denne næringen.

Departementet viser til at det kan oppfattes som urimelig forskjellsbehandling dersom rederne utenfor fiskerinæringen må betale høyere pensjonsavgifter for sine ansatte enn rederne på fiske- og fangstfartøyer. Dimensjoneringen av ordningen i forslaget til ny sjømannspensjon er dessuten basert på at fiskebåtrederens avgifter harmoniseres med avgiftene til de øvrige rederne.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at avgiftssatsen for arbeidstakerne settes til 1,7 prosent av bruttoinntekt om bord opp til 12 G. For ansatte om bord på fartøyer som driver fiske og fangst, settes den til 1,7 prosent av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør opp til 12 G.

Videre foreslås at avgiftssatsen for arbeidsgiverne settes til 3,3 prosent av all inntekt (bruttoinntekt om bord), mens avgiftssatsen for fiskebåtrederne settes til 3,3 prosent av all inntekt i form av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør.

Departementet foreslår at arbeidstakerne og arbeidsgiverne kun skal betale avgift til arbeidstakerne har fylt 70 år. Det vises til omtalen i punkt 4.7.4, hvor det foreslås at arbeidstakere som tar ut pensjon i ny ordning og arbeider videre, ikke får ny opptjening etter det året de fyller 70 år.

Tilbakebetaling av avgift

Etter sjømannspensjonsloven kapittel VI gis på nærmere vilkår økonomisk kompensasjon til arbeidstakere som har innbetalt avgift en viss tid uten å opptjene nok fartstid for rett til pensjon. Det gis ingen kompensasjon for innbetalt avgift fra rederiene. Loven benytter betegnelsen tilbakebetaling av avgift for denne kompensasjonsordningen, men ordningen er tilpasset reglene for pensjon både når det gjelder vilkårene for rett til ytelsen og beløpets størrelse.

Utvalget vurderte ikke spørsmålet om ny ordning bør ha tilbakebetalingsregler, og det ble heller ikke kommentert av høringsinstansene. Utvalget anførte at når dagens minstevilkår på 12,5 år for rett til pensjon endres til 3 år, vil regelen om tilbakebetaling av avgift for dem med fartstid mellom 3 år og 12,5 år falle bort.

Departementet viser til at etter forslaget til ny pensjonsordning vil langt flere enn i dag opptjene pensjonsrettigheter. Det anses ikke å være behov for regler om tilbakebetaling av pensjonsavgift.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at kapittel VI om tilbakebetaling av pensjonsavgift, ikke skal gjelde for ny ordning.

Departementet viser til lovforslaget §§ 31, 40 og 41.

6.2 Finansiering

6.2.1 Gjeldende rett

Pensjonstrygden for sjømenn er løpende finansiert, det vil si at pensjonsordningens utgifter til enhver tid dekkes av ordningens inntekter. Inntektene består av avgifter fra arbeidsgiverne (rederier) og arbeidstakerne, avkastning fra pensjonstrygdens fond og bidrag fra staten, jf. sjømannspensjonsloven kapittel V.

I perioder der inntektene er større enn utgiftene, bygges det opp et reguleringsfond (bufferfond) som benyttes til å finansiere pensjonsutgiftene i perioder der inntektene er lavere enn utgiftene.

Pensjonstrygden er garantert av staten, jf. sjømannspensjonsloven § 8 andre ledd.

6.2.2 Utvalgets forslag

Utvalget la til grunn at dagens finansiering, hvor pensjonsutgiftene finansieres løpende og hvor staten garanterer ordningen, videreføres. I tillegg la utvalget til grunn at avgiftene fra rederiene og arbeidstakerne skal være på omtrent samme nivå som i dag. Det innebærer at de forventede pensjonsutgiftene ikke skal øke utover det som følger av dagens regler, men at pensjonsutbetalingene fordeles på en annen måte og etter andre prinsipper enn i dag. Den nye ordningen innebærer mindre omfordeling mellom medlemmene enn i dag.

6.2.3 Høringsinstansenes syn

Den Norske Aktuarforening viste til at dagens ordning er finansiert gjennom et «pay-as-you-go-system», der staten står med et garantiansvar hvis det oppstår underskudd. Aktuarforeningen foretrekker en ny pensjonsordning som er fondert. Det vil sikre en bedre sammenheng mellom innskudd og utbetalinger, gi høyere avkastning og pensjonsordningen vil i fremtiden ikke avhenge av den politiske viljen til å opprettholde ordningen. Dette vil trygge pensjonene for medlemmene.

Fraktefartøyenes Rederiforening fremholdt at ved en videreføring av utligningsprinsippet («pay-as-you-go»), er det avgjørende at statsgarantien opprettholdes. Lignende synspunkter ble gjort gjeldende av Norges Rederiforbund og Sjømannsorganisasjonenes Fellesekretariat.

6.2.4 Departementets vurdering og forslag

Pensjonsutbetalinger kan finansieres løpende med de finansieringskildene (normalt pensjonspremier) pensjonsordningen har (utligningsprinsippet, eller «pay as you go»). En annen måte å finansiere pensjoner på, er at det bygges opp kapital som er stor nok til å finansiere de pensjonsrettigheter som er opptjent til enhver tid (fondering eller kapitaldekning). Det kan også være en kombinasjon av disse alternativene.

Pensjonstrygden for sjømenn fungerer i stor grad som en privat tjenestepensjonsordning. Utgangspunktet for slike ordninger er at de dekkes av arbeidsgivere og arbeidstakere i virksomhetene. Av historiske årsaker garanterer staten for ordningen. I perioden 2003 til 2013 medførte ubalanse i ordningen at staten betalte et samlet garantitilskudd på 3,9 mrd. kroner (nominelt). Departementet er opptatt av at pensjonstrygden for sjømenn skal ha en bærekraftig finansiering

over tid og at ordningen i størst mulig grad er selvfinansierende, slik at statens garantiansvar begrenses. Departementet vil følge utviklingen over tid og ved behov vurdere nødvendige tiltak for å øke bærekraften, herunder både endringer som øker inntektene og som reduserer utgiftene. Det er videre viktig at forvaltningen av midlene i reguleringsfondet bidrar til at bærekraften opprettholdes. I Ot.prp. nr. 54 (1962–63) drøftet departementet blant annet ulike grep som kan tas for å sikre finansieringsgrunnlaget i ordningen, dersom behovet skulle oppstå. Om dette skriver professor Aslak Syse i sin utredning fra 22. april 1997 om sjømannspensjonsordningen, at staten fra 1. januar 1964, gjennom særlige tilskottsordninger lovfestet i § 33, påtok seg å dekke deler av utgiftene som pensjonstrygden ble pålagt å yte til sjømenn og etterlatte og som det ikke var betalt avgift for, herunder krigsfartstillegget. For øvrig ble det i proposisjonen lagt til grunn at pensjonstrygden burde være selvfinansierende gjennom avgiftsbetaling fra medlemmer og redere, laste- og fyringsavgifter og kapitalinntekter.

Departementet har fått utført beregninger av de økonomiske utsiktene for pensjonstrygden for sjømenn, herunder utviklingen i fondsoppbygging

og sannsynligheten for at statsgarantien skal utløses under ulike forutsetninger.

Beregningene bekrefter at en arbeidstakeravgift på 1,7 prosent av lønn vil gi om lag de samme inntektene som med dagens arbeidstakeravgift. Videre bekrefter beregningene at en opptjenings-sats på 6,3 prosent vil gi utgifter på om lag samme nivå som ved videreføring av dagens ordning. Det er i beregningene forutsatt at forholdet mellom pensjonister og aktive medlemmer forblir som i dag. Beregningene viser også at økonomien i dagens pensjonsordning er robust med hensyn til utvikling i medlemsmassen, eksempelvis kan antall aktive medlemmer falle med 30 prosent uten at statsgarantien utløses.

Departementet foreslår å videreføre dagens finansiering av pensjonstrygden for sjømenn, slik at pensjonsutgiftene finansieres løpende med avgifter fra rederiene og arbeidstakerne, og hvor trygden er garantert av staten. Det legges til grunn at de forventede samlede pensjonsutgiftene ikke skal øke utover det som følger av en videreføring av dagens regler, selv om pensjonene fordeles på en annen måte og etter andre prinsipper enn i dag.

Det vises til lovforslaget §§ 8 og 35.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det er foretatt beregninger av pensjonstrygdens forventede inntekter og utgifter med departementets forslag og under ulike forutsetninger, for å kartlegge de økonomiske konsekvensene av forslaget. På basis av disse beregningene legger departementet til grunn at forslaget til ny pensjonsordning for sjømenn ikke vil ha økonomiske konsekvenser for staten eller partene i ordningen utover det som følger av en videreføring av dagens ordning. Som følge av omleggingen av pensjonsordningen kan flere få rett til AFP i privat sektor, noe som vil kunne øke statens utgifter til AFP-ordningen, alt annet likt.

Ettersom det er forutsatt at de samlede inn- og utbetalinger ikke skal endres sammenlignet med en videreføring av dagens regelverk, foreligger det etter departementets syn ingen holdepunkter for å tro at forslaget til ny pensjonsordning vil medføre at statens garantiansvar utløses. Beregninger utført av Pensjonstrygden for sjømenn indikerer at pensjonsordningens reguleringsfond vil øke jevnt frem til 2030 fra om lag 250 millioner kroner ved utgangen av 2018. Det er også utført beregninger som viser at den nye ordningen vil tåle en betydelig reduksjon i medlemsmassen uten at statsgarantien utløses.

Departementet foreslår ingen endringer i sjømannspensjonslovens bestemmelser som regulerer ordningens omfang eller administrasjonen. Dette innebærer i utgangspunktet at dagens systemer for inn- og utmeldinger, rapportering av lønn, inn- og utbetalinger, samt strukturen med styresammensetning og ledelse, fortsatt vil kunne benyttes. En lang overgangsperiode vil på den annen side medføre at Pensjonstrygden for sjømenn får tilstrekkelig tid til å foreta de endringene som kreves for å understøtte arbeidet med registrering av opptjening, samt beregning og utbetaling av pensjon. Det vil blant annet være nødvendig med en del tilpasninger i Pensjonstrygdens IKT-systemer. Utviklingskostnader dekkes av ordningens inntekter. Forslaget til ny ordning vil på

sikt medføre forenklinger i forhold til dagens regelverk.

Utover dette legger departementet til grunn at forslaget til ny pensjonsordning ikke vil ha administrative konsekvenser for det offentlige.

Departementets forslag vil få økonomiske konsekvenser for fiskebåtrederne, som i ny ordning skal betale pensjonspremie basert på samme sats som øvrige arbeidsgivere, jf. omtale i punkt 6.1. I den forbindelse vises til at dimensjoneringen av ny ordning bygger på at alle arbeidsgivere skal betale pensjonspremie på 3,3 prosent av all inntekt. Selv om det er lagt til grunn at de forventede samlede pensjonsutgiftene i ny ordning ikke skal øke utover det som følger av en videreføring av dagens regler, er det åpnet for at pensjonene fordeles på en annen måte og etter andre prinsipper enn i dag. I dette ligger at avgiftene, altså finansieringen av pensjonene, tilsvarende kan fordeles på en annen måte og etter andre prinsipper enn i dag.

Departementets forslag vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser for arbeidsgiverne eller arbeidstakerne i næringen, ut over dette.

Departementets forslag er basert på at den nye ordningen skal være kjønnsnøytral både i opptjenings- og utbetalingsperioden. Den foreslåtte innbetalingssatsen er kjønnsnøytral, og menn og kvinner vil få samme årlige pensjon for samme innbetaling. For arbeidsgiverne betyr dette at pensjonskostnadene vil være uavhengig av bemanningens kjønns sammensetning, som i dag. Basert på forventet høyere dødelighet blant menn enn kvinner innenfor det relevante tidsintervallet, vil et slikt prinsipp innebære en viss omfordeling mellom kvinner og menn.

Departementet anser at loven i forbindelse med den foreslåtte endringen også skal gis en kjønnsnøytral lovtittel. Det foreslås at tittelen «lov om pensjonstrygd for sjømenn» endres til «lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs». Endringen er ikke reflektert terminologisk i loven.

8 Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget

8.1 Lov om pensjonstrygd for sjømenn

Til lovens tittel

Lovens tittel endres til lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs.

Til § 8

Bestemmelsen fastslår hvordan ytelsene etter loven og trygdens administrasjon dekkes. *Bokstav a* utvides til å omfatte arbeidstakeravgift etter § 40, mens *bokstav b* utvides til å omfatte rederiavgiften etter § 41.

Til § 30

Paragrafen har reglene for hvem som er rettighetssubjekt i ny ordning, og dermed får alderspensjon etter kapitlet her.

Etter paragrafen omfattes alle (uavhengig av alder) som ansettes fra tidspunktet kapitlet her trer i kraft, altså nye medlemmer uten opptjening i dagens ordning. Videre omfattes arbeidstakere som på dette tidspunktet ikke har fylt 50 år. Konvertering av deres opptjente rettigheter etter dagens regelverk reguleres av § 38 i lovforslaget.

Arbeidstakere som på ikrafttredelsestidspunktet har fylt 50 år, omfattes ikke av kapitlet her. De følger dagens regelverk både ved opptjening, uttaksalder, avgiftsinnbetaling og utbetaling av pensjon.

Til § 31

Paragrafen har reglene om forholdet mellom kapitlet her og lovens øvrige kapitler. Ny pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs er utformet innenfor gjeldende lov. Den fases inn over en relativt lang periode, jf. § 30 i lovforslaget. Flere kapitler i någjeldende lov opprettholdes helt eller delvis, og dagens regler om pensjon vil fortsatt gjelde i mange år.

I *første ledd* bestemmes at loven for øvrig gjelder så langt annet ikke følger av kapitlet her. *Andre ledd* slår fast at kapittel VI (tilbakebetaling av pen-

sjonsavgift) og IX (overgangsregler) og § 24 nr. 3 ikke gjelder. Da minste opptjeningstid for rett til pensjon etter kapitlet her er 3 år, jf. § 32 første ledd første punktum i lovforslaget, er det ikke behov for reglene om tilbakebetaling av pensjonsavgift i kapittel VI. Kapittel IX gjelder ikke, da dette kapitlet ikke har regler som kommer til anvendelse ved pensjon etter kapitlet her. Om reglene i kapittel IX, se endringslov 16. juni 2000 nr. 44, i kraft med virkning fra 1. januar 2001. Sjømannspensjonsloven § 24 regulerer tilbakekreving av for mye utbetalte ytelser, og er utformet etter mønster av folketrygdloven §§ 22-14, 22-15 og 22-16, slik disse lød da endringsloven ble vedtatt, jf. endringslov 16. juni 2000 nr. 44 og Ot.prp. nr. 20 (1999–2000) punkt 11.1. Bestemmelsen i § 24 nr. 3 omhandler ytelser gitt etter § 4 nr. 4 og § 6, som ikke kommer til anvendelse ved pensjon etter kapitlet her. Kapittel V om pensjonsavgift gjelder med de unntak som følger av §§ 40 og 41, jf. *tredje ledd*. I *fjerde ledd* gis departementet hjemmel til å gi forskrift om gjennomføring av kapitlet her, eksempelvis pensjonsutbetaling til medlemmer som er bosatt i utlandet og forholdet til ytelser i andre lover.

Til § 32

Paragrafen har reglene for opptjeningstid etter kapitlet her. *Første ledd* slår fast at retten til alderspensjon forutsetter en opptjeningstid på minst 3 år. Med opptjeningstid menes etter *andre ledd første punktum* tjenestetid som det er betalt avgift for. I praksis er det tiden arbeidstakerne har vært medlem i ny ordning, det vil si perioden arbeidstakerne og arbeidsgiverne har betalt pensjonsavgift. Etter praksis i Pensjonstrygden for sjømenn regnes opptjeningstiden fra tidspunktet arbeidet faktisk starter opp, ikke da arbeidet skulle ha startet eller fra ansettelsestidspunktet. Andre ledd *andre punktum* presiserer at tjenestetid på andre EØS-lands skip regnes som opptjeningstid. For øvrig vises til § 38 i lovforslaget om sammenlegging av fartstid og opptjeningstid i forbindelse med konvertering av opptjente rettigheter etter kapittel III.

Til § 33

Paragrafen har reglene for beregning av pensjonsbeholdning og beregning av alderspensjon etter kapitlet her. *Første ledd* slår fast at årlig pensjon beregnes ut fra en opparbeidet pensjonsbeholdning. Beholdningen er å betrakte som en teknisk hjelpetørrelse som benyttes til å beregne den enkeltes pensjon. Vedkommende har ikke annen rett til pensjonsbeholdningen enn at den danner grunnlaget for beregning av utbetalt pensjon. Den årlige pensjonsopptjeningen er etter *andre ledd* 6,3 prosent av arbeidstakerens bruttoinntekt om bord. Uttrykket bruttoinntekt ombord svarer til begrepet brukt i § 11 første ledd og skal forstås på samme måte. I tillegg til «vanlig» lønn hensyntas midlertidige og varierende tillegg og naturalytelser, i den grad disse regnes som skattepliktig inntekt. Arbeidstakere som er ansatt om bord på fartøy som driver fiske og fangst, jf. § 1 nr. 4 bokstav a, får vanligvis ikke lønn (hyre), men lott (andel av fangsten) eller kombinasjoner av dette. Etter *tredje ledd* utgjør årlig pensjonsopptjening for dem 6,3 prosent av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør. I *fjerde ledd* presiseres det at det gis pensjonsopptjening til og med den måneden arbeidstakeren fyller 70 år. *Femte ledd første punktum* bestemmer at inntekt opp til 12 ganger grunnbeløpet gir grunnlag for pensjonsopptjening. Opptjeningen skjer fortløpende, slik at endringer får effekt fra virkningstidspunktet, jf. femte ledd *andre punktum*. Bestemmelsen foreligger etter mønster av forslag til ny § 26 b fjerde ledd første punktum i lov om Statens pensjonskasse, jf. Prop. 87 L (2018–2019). I *sjette ledd* slås fast at inntekt fra tjenestetid på andre EØS-lands skip, ikke gir grunnlag for pensjonsopptjening. Pensjon beregnes forholdsmessig (proratarisk) etter tjenestetiden i den enkelte pensjonsordning hvor pensjonen er opptjent.

Til § 34

Paragrafen har reglene for regulering av alderspensjon etter kapitlet her. Etter *første ledd* skal pensjonsopptjeningen for et kalenderår oppreguleres med lønnsveksten og tilføres pensjonsbeholdningen fortløpende. Inntekt som den enkelte har hatt, anses dermed ikke som opptjent før den er ferdiglignet. *Andre ledd* fastsetter regler for regulering av pensjonsbeholdningen. Reguleringsmetoden innebærer at pensjonsrettigheter under opptjening beholder sin verdi i forhold til den gjennomsnittlige lønnsutviklingen i samfunnet. Reguleringsmetoden som *tredje ledd* anviser

for pensjon under utbetaling, tar sikte på at reguleringen over tid tilsvareer gjennomsnittet av lønns- og prisveksten. I *fjerde ledd første punktum* bestemmes tidspunktet for reguleringen etter andre og tredje ledd og hvilke reguleringsfaktorer som skal benyttes. Gunstigere regulering av pensjon under opptjening enn under utbetaling, kan gi utilsiktede forskjeller i pensjonsnivå avhengig av uttakstidspunkt. Fjerde ledd *andre punktum* nøytraliserer slike effekter ved å justere første regulering etter uttak ut fra uttaksmåneden.

Til § 35

Paragrafen har reglene for uttak av alderspensjon etter kapitlet her. Tidligste uttaksalder er 62 år, mens seneste uttaksalder er 70 år, jf. *første ledd første punktum*. Det åpnes ikke for delvis uttak av pensjon, jf. første ledd *andre punktum*. Pensjonen kan etter *andre ledd første punktum* utbetales fra arbeidstakeren fyller 62 til fylte 80 år, men ikke over en kortere periode enn 7 år. Fordi uttaksreglene bygger på nøytrale prinsipper, legges pensjonsbeholdningen til grunn for beregning av årlig pensjon uansett uttakstidspunkt. Den valgte utbetalingsperioden kan ikke endres, jf. andre ledd *andre punktum*. Heri ligger at pensjonsutbetalingen heller ikke kan stanses når den først er startet.

Årlig pensjon på uttakstidspunktet fremkommer ved å dividere pensjonsbeholdningen med antall år utbetalingsperioden skal vare, jf. *tredje ledd første punktum*. Etter tredje ledd *andre punktum* ytes ikke barnetillegg eller pensjonstillegg i pensjonen.

Fjerde ledd er en tilpasning til de sentrale prinsippene i pensjonsreformen. Ett slikt prinsipp er muligheten til å ta ut pensjon og arbeide videre med fortsatt opptjening. Uttak av pensjon medfører ikke at opptjening av pensjon opphører. Så lenge den som omfattes etter kapitlet her fortsetter å arbeide og motta lønn etter uttak, vil vedkommende etter fjerde ledd *første punktum* få ny pensjonsopptjening etter § 33 andre og tredje ledd i lovforslaget. Fjerde ledd *andre punktum* angir tidspunktet for omregningen. Muligheten for omregning gjelder til og med det året vedkommende fyller 70 år, jf. fjerde ledd *tredje punktum*.

I *femte ledd* fastslås at pensjonsbeholdningen kan utbetales en gang for alle hvis den på uttakstidspunktet er mindre enn 28 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Dette er i tråd med prinsippet i § 28 nr. 4, men etter denne bestemmelsen skal pensjonens kapitalverdi utløses. Grensen på 28 prosent av grunnbeløpet svarer til presentsatsen i § 28 nr. 4,

siden det nå er pensjonsbeholdningen som utbetales. Verdien kapitaliseres ikke. Bakgrunnen for forslaget er at pensjon etter kapitlet her tjenes opp fra «første krone». Dette vil over tid kunne gi mange rett til mindre pensjoner. Å skulle administrere et større antall mindre pensjoner løpende er unødvendig ressursbruk. Det vil formentlig også være en fordel for vedkommende å få utbetalt pensjonsbeholdningen en gang for alle, fremfor mindre månedlige utbetalinger i minimum 7 år.

Til § 36

Paragrafen har reglene for rett til alderspensjon etter kapitlet her for dem som samtidig mottar arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden

I *første ledd* konstateres det at den som mottar arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden etter en uføregrad på 100 prosent i perioden mellom fylte 62 og 67 år, ikke samtidig har rett til pensjon fra pensjonstrygden for sjømenn.

Andre ledd gjelder dem som i hele eller deler av perioden mellom fylte 62 og 67 år, mottar arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden etter en uføregrad mindre enn 100 prosent. Vedkommende har da rett til en forholdsmessig del av pensjonen fra pensjonstrygden som svarer til differansen mellom 100 prosent og uføregraden.

Tredje ledd fastslår at det ved fylte 67 år skal fastsettes en restpensjonsbeholdning som tar hensyn til tid med uføretrygd og arbeidsavklaringspenger før fylte 67 år. Restbeholdningen tar utgangspunkt i beholdningen etter § 33 andre ledd og avkortes forholdsmessig for tiden med mottak av uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger mellom 62 og 67 år og gjennomsnittlig uføregrad. Ved for eksempel ett års mottak av ugradert uføretrygd før 67 år, skal beholdningen avkortes med 1/5. Ved mottak av 50 prosent uføretrygd i hele perioden 62 og 67 år, skal beholdningen avkortes med en halvpart. Restbeholdningen utgjør den avkortede beholdningen fratrukket allerede utbetalt pensjon, målt i grunnbeløp. Restbeholdningen fordeles på gjenstående utbetalingsperiode.

Til § 37

Paragrafen har reglene om retten til pensjonsbeholdningen ved arbeidstakers død. Retten til pensjonsbeholdningen faller da bort, og beholdningen inngår i ordningen (dødelighetsarv).

Til § 38

Paragrafen har reglene om konvertering av pensjonsrettigheter etter kapittel III når kapitlet her trer i kraft, jf. § 30 i lovforslaget. *Første ledd* klargjør at de som har fartstid etter kapittel III på overgangstidspunktet, kan legge tiden sammen med opptjeningstid etter kapitlet her for å nå minstekravet på 12,5 års fartstid samt for å kvalifisere til pensjon fra en gitt alder etter kapittel III. Hvis vilkåret i første ledd er oppfylt, skal opptjeningen etter kapittel III tilføres pensjonsbeholdningen når arbeidstakeren fyller 62 år, jf. andre ledd *første punktum*. Verdien av allerede opptjente rettigheter, det vil si hvilken pensjonsytelse opptjeningen ville ha utløst dersom pensjonsordningen ikke ble lagt om, avhenger av fremtidig fartstid frem til fylte 62 år, og kan derfor ikke fastslås på tidspunktet kapitlet her trer i kraft. Utbetaling av pensjonen skjer etter kapitlet her, jf. andre ledd *andre punktum*. Etter *tredje ledd* beregnes verdien av pensjonen i henhold til kapittel III. Samlet pensjonsbeholdning ved fylte 62 år skal minst utgjøre årlig pensjon etter kapittel III basert på fartstid før overgangstidspunktet, multiplisert med antall år vedkommende ville ha fått pensjon etter kapittel III, jf. *fjerde ledd*.

Til § 39

Paragrafen har reglene om utbetaling av alderspensjon etter kapitlet her.

Første ledd første punktum fastslår at pensjonen gis fra og med måneden etter den måneden melding om uttak av pensjon blir gitt, likevel tidligst fra og med måneden etter fylte 62 år. Bestemmelsen foreligger etter mønster av forslag til ny § 26 første ledd bokstav c i lov om Statens pensjonskasse, jf. Prop. 87 L (2018–2019). Dør vedkommende i utbetalingsperioden, løper den fastsatte nettoppensjonen ut måneden etter dødsfallet, jf. første ledd *andre punktum*. Det er en videreføring av gjeldende rett, jf. § 7 nr. 2 andre punktum. *Andre ledd* bestemmer at dersom pensjonen ikke er tatt ut innen arbeidstakeren fyller 70 år, utbetales pensjonen i 7 år fra og med måneden etter fylte 70 år. Det sikrer at pensjonen kommer til utbetaling der vedkommende av ulike grunner ikke gir melding om uttak. Bestemmelsen foreligger etter mønster av forslag til ny § 26 c andre ledd i lov om Statens pensjonskasse, jf. Prop. 87 L (2018–2019). *Tredje ledd første og andre punktum* har regler om tidspunktet for utbetaling av pensjon og kronemessig avrunding av ytelsen, og er en videreføring av gjeldende rett, jf. § 7 nr. 6. I *fjerde ledd* bestemmes

hvem pensjonen utbetales til, og er en videreføring av gjeldende rett, jf. § 7 nr. 7.

Til § 40

Paragrafen har reglene om grunnlaget for pensjonsavgiften som arbeidstakerne skal betale etter kapitlet her og nivået på avgiften. Uttrykket bruttoinntekt om bord i *første ledd* svarer til begrepet brukt i § 11 første ledd og skal forstås på samme måte, jf. også § 33 andre ledd i lovforslaget. *Andre ledd* har regler om avgiftsgrunnlag og avgiftsnivå for arbeidstakere som er ansatt om bord på fartøy som driver fiske og fangst, jf. § 1 nr. 4 bokstav a. Grunnlaget er det samme som grunnlaget etter § 33 tredje ledd i lovforslaget. Avgiftene skal beregnes per kalendermåned, jf. *tredje ledd første punktum*. Tredje ledd *andre punktum* bestemmer at inntekt opp til 12 ganger grunnbeløpet er avgiftspliktig, jf. også § 33 femte ledd første punktum i lovforslaget. Etter tredje ledd *tredje punktum* gjelder arbeidstakerens plikt til å betale pensjonsavgift frem til og med den måneden vedkommende fyller 70 år. Det har sammenheng med at arbeidstaker kun til og med det året han eller hun fyller 70 år vil kunne opptjene pensjon ved videre arbeid i ordningen, jf. § 35 fjerde ledd tredje punktum i lovforslaget. At rederne etter *fjerde ledd* er ansvarlig for avgiften og innbetalingen av den, er en videreføring av gjeldende rett, jf. § 10 første ledd. Ansvaret omfatter imidlertid nå også forskudd på lott og lottoppgjør. *Femte ledd* regulerer forholdet til utbetaling av sykepenger etter folketrygdloven kapittel 8, og er en videreføring av gjeldende rett, jf. § 10 andre ledd.

Til § 41

Paragrafen har reglene om grunnlaget for pensjonsavgiften som rederne skal betale etter kapitlet her, og nivået på avgiften. *Første ledd* er en videreføring av gjeldende rett, jf. § 11 nr. 1 første punktum. *Andre ledd* fastsetter avgiften rederne skal betale for arbeidstakere som er ansatt om bord på fartøy som driver fiske og fangst. Avgiften er ikke knyttet til folketrygdens grunnbeløp som i dag, men skal være et beløp som utgjør 3,3 prosent av arbeidstakerens bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør. For øvrig er bestemmelsen en videreføring av gjeldende rett. Det presiseres at avgiften rederne skal betale etter paragrafen her, regnes av all inntekt hos arbeidstaker. Avgiften skal beregnes per kalendermåned, jf. *tredje ledd første punktum*. Tredje ledd *andre punktum* bestemmer at redernes plikt til å betale pensjonsavgift gjelder frem til og med den måneden arbeidstakeren fyller 70 år, og korresponderer med arbeidstakerens avgiftsplikt.

Til § 42

Paragrafen har reglene om forholdet til samordningsloven. Samordningsloven gjelder ikke for pensjoner etter kapitlet her. Loven vil fortsatt anvendes i de konstallasjonene hvor den anvendes i dag.

8.2 Lov om pensjonstrygd for fiskere

I § 6 *andre ledd* presiseres det at også opptjente pensjonsgivende fartsmåneder etter kapittel X i lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs medregnes for å nå opp i minstekravet på 750 premieuker.

Arbeids- og sosialdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn m.m. (ny pensjonsordning).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn m.m. (ny pensjonsordning) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn m.m. (ny pensjonsordning)

I

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs

§ 8 første ledd bokstav a og b skal lyde:

- a) avgift på arbeidstakere, jf. § 9 og § 40,
- b) avgift på rederier, jf. § 11 og § 41,

Kapittel X skal lyde:

Kapittel X Alderspensjon etter nye regler

§ 30 Hvem kapitlet gjelder for

Kapitlet her omfatter arbeidstakere som ansettes etter at kapitlet har trådt i kraft og arbeidstakere som på tidspunktet for ikrafttreddelsen ikke har fylt 50 år.

§ 31 Forholdet til de øvrige kapitlene i loven

Loven for øvrig gjelder så langt noe annet ikke følger av kapitlet her.

Kapittel VI og IX og § 24 nr. 3 gjelder ikke.

Kapittel V gjelder med de unntak som følger av §§ 40 og 41.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av kapitlet her.

§ 32 Opptjeningstid

Rett til alderspensjon har arbeidstakere med minst 3 års opptjeningstid.

Med opptjeningstid menes tjenestetid som det er betalt avgift for. Som opptjeningstid regnes også tjenestetid på andre EØS-lands skip.

§ 33 Pensjonsbeholdning – opptjening og beregning av alderspensjon

Den årlige pensjonen beregnes ut fra en opparbeidet pensjonsbeholdning.

Pensjonsbeholdningen bygges opp ved summen av årlig pensjonsopptjening, som utgjør 6,3 prosent av arbeidstakerens bruttoinntekt om bord.

For arbeidstakere som er ansatt om bord på fartøy som driver fiske og fangst, utgjør årlig pensjonsopptjening 6,3 prosent av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør.

Det gis pensjonsopptjening etter andre og tredje ledd frem til og med måneden arbeidstakeren fyller 70 år.

Inntekt opp til 12 ganger grunnbeløpet gir pensjonsopptjening. Opptjeningen skjer fortløpende, slik at endringer får effekt fra virkningstidspunktet.

Inntekt fra tjenestetid som nevnt i § 32 andre ledd andre punktum gir ikke grunnlag for pensjonsopptjening.

§ 34 Regulering av pensjonsbeholdning og alderspensjon

Pensjonsopptjeningen for et kalenderår oppreguleres med lønnsveksten og tilføres pensjonsbeholdningen fortløpende.

Pensjonsbeholdningen reguleres årlig i samsvar med lønnsveksten.

Pensjon under utbetaling reguleres med lønnsveksten fratrukket 0,75 prosent.

Regulering etter andre og tredje ledd skjer årlig med virkning fra 1. mai, og det benyttes de reguleringsfaktorene Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 20-18 åttende ledd. Ved første regulering etter uttak skal pensjonen reguleres etter tredje ledd ut fra når på året pensjonen tas ut.

§ 35 Uttak av alderspensjon

Pensjonen kan tas ut i perioden fra arbeidstakeren fyller 62 år til og med den måneden arbeidstakeren fyller 70 år. Den kan ikke tas ut delvis.

Pensjonen kan utbetales fra arbeidstakeren fyller 62 år til fylte 80 år, men ikke over en kortere periode enn 7 år. Den valgte utbetalingsperioden kan ikke endres.

Den årlige pensjonen på uttakstidspunktet er pensjonsbeholdningen dividert med antall år utbetalingsperioden skal vare. Det ytes ikke barnetillegg eller pensjonstillegg.

Ved uttak av pensjon skal pensjonsopptjening etter kapitlet her som tilføres pensjonsbeholdningen etter uttak, regnes om til årlig pensjon og legges til pensjonen som allerede er tatt ut. Slike omregninger foretas med virkning fra 1. mai året etter. Omregningen av pensjon på grunnlag av opptjening etter pensjonsuttak, gjelder til og med det året arbeidstakeren fyller 70 år.

Dersom pensjonsbeholdningen på uttakstidspunktet er mindre enn 28 prosent av folketrygdens grunnbeløp, utbetales den som et engangsbeløp.

§ 36 Alderspensjon og uføreytelser fra folketrygden

Den som i hele eller deler av perioden mellom fylte 62 og 67 år mottar arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden etter en uføregrad på 100 prosent, har ikke samtidig rett til pensjon.

Den som i hele eller deler av perioden mellom fylte 62 og 67 år mottar arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden etter en uføregrad mindre enn 100 prosent, har samtidig rett til en forholdsmessig del av pensjonen som svarer til differansen mellom 100 prosent og uføregraden.

Ved fylte 67 år fastsettes en restpensjonsbeholdning som tar hensyn til tid med uføretrygd og arbeidsavklaringspenger før fylte 67 år. Restbeholdningen tar utgangspunkt i beholdningen etter § 33 andre ledd og avkortes forholdsmessig for tiden med mottak av uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger i perioden mellom fylte 62 og 67 år og gjennomsnittlig uføregrad. Restbeholdningen utgjør den avkortede beholdningen fratrukket allerede utbetalt pensjon, målt i grunnbeløp. Restbeholdningen fordeles på gjenstående utbetalingsperiode.

§ 37 Opphør av retten til pensjonsbeholdningen

Retten til pensjonsbeholdningen opphører ved arbeidstakerens død.

§ 38 Konvertering av opptjening etter kapittel III

Arbeidstakere som har fartstid etter kapittel III, kan legge denne tiden sammen med opptjeningstid etter kapitlet her for å oppfylle kravene i kapittel III til fartstid og for å kvalifisere til pensjon fra en gitt alder.

Når vilkårene i første ledd er oppfylt, skal opptjeningen etter kapittel III tilføres pensjonsbeholdningen når arbeidstakeren fyller 62 år. Utbetalingen skjer etter kapitlet her.

Verdien av rettighetene beregnes etter kapittel III.

Den samlede pensjonsbeholdningen ved fylte 62 år skal minst utgjøre årlig pensjon etter kapittel III, basert på fartstid før overgangstidspunktet og multiplisert med antall år vedkommende ville fått pensjon etter kapittel III.

§ 39 Utbetaling av alderspensjon

Alderspensjon gis tidligst fra og med måneden etter den måneden melding om uttak av pensjon blir gitt, likevel tidligst fra og med måneden etter fylte 62 år. Ved dødsfall løper den fastsatte nettoppensjonen ut måneden etter vedkommendes død.

Dersom pensjonen ikke er tatt ut innen arbeidstakeren fyller 70 år, utbetales pensjonen i 7 år fra og med måneden etter fylte 70 år.

Pensjon utbetales etterskuddsvis hver måned. Terminbeløp avrundes til nærmeste hele krone.

Pensjon utbetales til den berettigede, men kan, når særlige grunner tilsier det, utbetales til andre enn den berettigede.

§ 40 Arbeidstakeravgift til dekning av utgiftene til lovens ytelser og til pensjonsordningens administrasjon

Arbeidstakere skal betale i avgift et beløp som utgjør 1,7 prosent av bruttoinntekt om bord.

Arbeidstakere som er ansatt om bord på fartøy som driver fiske og fangst, skal betale i avgift et beløp som utgjør 1,7 prosent av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør.

Avgifter skal beregnes per kalendermåned. Inntekt opp til 12 ganger grunnbeløpet er avgiftspliktig. Avgiftsplikten gjelder til og med den måneden arbeidstakeren fyller 70 år.

Rederiet er ansvarlig for arbeidstakeravgiften for enhver arbeidstaker om bord og innbetalingen av den, og har rett til å trekke den fra ved lønnsoppgjør, forskudd på lott og lottoppgjør. Unnlater rederiet dette, kan avgiften ikke kreves hos arbeidstakeren når det har gått 3 måneder fra oppgjøret.

Under sykdom som nevnt i § 1 nr. 3 er den som utbetaler sykepenger etter folketrygdloven kapittel 8, ansvarlig for arbeidstakerens avgift og kan trekke den fra i sykepengene etter reglene i fjerde ledd.

§ 41 Rederiavgift til dekning av utgiftene til lovens ytelser og til pensjonsordningens administrasjon

Rederiet skal betale i avgift et beløp som utgjør 3,3 prosent av arbeidstakerens bruttoinntekt om bord, herunder av hyre mv. som nevnt i § 1 nr. 3 bokstav a, og av sykepenger som nevnt i § 1 nr. 3 bokstav b, som rederiet plikter å betale.

Dersom arbeidstakeren er ansatt om bord på fartøy som driver fiske og fangst, skal avgiften være et beløp som utgjør 3,3 prosent av bruttoinntekt om bord, forskudd på lott og lottoppgjør.

Avgifter skal beregnes per kalendermåned. Avgiftsplikten gjelder til og med den måneden arbeidstakeren fyller 70 år.

§ 42 Samordning

Lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjelder ikke for pensjoner etter kapitlet her.

Nåværende kapittel X blir nytt kapittel XI.

Nåværende § 30 blir ny § 43.

II

I lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere skal § 6 andre ledd lyde:

For den som har minst 52 premieuker, kan opptjente pensjongivende farts måneder *etter kapittel II og opptjeningsstid etter kapittel X* i lov 3. desember 1948 nr. 7 om *pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs* medregnes for å nå opp i minstekravet på 750 premieuker.

III

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de forskjellige bestemmelsene skal tre i kraft til ulik tid.